Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1993 йил 21 декабрь, сешанба № 244—245 (21.596). Сотувда эркин нархда.

СЕССИЯ МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Нукусда шаҳар ва туман ҳокимлари иштирокида Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг йиғилиши бўлди. Унда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ўн тўртинчи сессияси кун тартибига киритилган масалалар муҳокама қилинди.

Йиғилишни Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбеков бошқарди. Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков нутқ сўзлади.

Муҳокама қилинган масалалар юзасидан фикрлар билдирилди, таклифлар айтилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Б. Бугров қатнашди.

(ҚқАА—ЎзА)

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

Фарғонада вилоят фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда республика Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинганининг бир йиллиги муносабати билан ўтказилган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқида ўртага қўйилган вазифалар асосида вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш масаласи муҳокама этилди. Вилоят ҳокими М. Исломов шу ҳақда маъруза қилди. Йиғилишда, шунингдек республика Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси кун тартибига киритиладиган масалалар хусусида фикрлашиб олинди.

Йиғилишда республика Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Э. Халилов ва Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов қатнашди.

(ЎзА).

• *Андижонда шоирнинг 510 йиллигига бағишланган тантаналар бўлиб ўтди*

Эсимда, бундан ўн йил олдин Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудига 500 йил тўлган, бу муборак сана чала-ярим нишонланган, шундай буюк зотнинг шундай катта байрами биров билиб, биров билмай ўтган эди. Бу эса ўзини билган, юрагида миллатга, миллий меросга эътиқод туйғуси жўш урганлар учун бир армон бўлиб қолган эди. Бунинг сабаблари ҳаммага маълум, бугун уни яна такрорлаб, яна эски яраларни янгилаб ўтиришга ҳожат йўқ. Аксинча, бугунги озод кунларимизга шукроналар билдириб, улуғ шоиримизнинг 510 йиллик юбилейини нечоғли кенг ва халқона нишонлаётганимизни таъкидламоқ жоиз.

Аслида ўн йил олдинги воқеаларни эслашдан мақсад ҳам мустақиллигимиз туфайли миллий қадриятларимизни тиклаш, буюк аждодларимиз руҳларини шод этиш борасида беназир улкан ишлар қилинаётганини кўрсатиб ўтишдир. Зотан, Бобурнинг 510 йиллигини кенг нишонлаш ҳақида республика Вазирлар Маҳкамаси махсус қарор қабул қилди. Ана шу қарорни бажариш юзасидан не-не улкан ишлар бажарилди. Бобурнинг ҳаёти ва ижодига оид илмий ва оммавий мақолалар чоп этилди, кўрсатувлар ва эшиттиришлар уюштирилди, унинг асарлари кенг тарғиб қилинди, илмий-оммавий конференциялар ўтказилди. Ўн йил олдин Бобурнинг 500 йиллигини кенгроқ нишонлашга чўчиган бўлсак, мустақилликка эришганимиздан сўнг халқаро илмий экспедиция ташкил этилиб, унинг аъзолари уч марта Бобур қадамжолари бўйлаб сафарга бориб келди. Афғонистон, Покистон, Ҳиндистон, Эрон, Туркия, Сурия, Иордания, Саудия, Бирлашган араб амирликлари каби мамлакатларда бўлган экспедиция аъзолари Бобур ва Бобурийлар меросини ўргандилар, қимматли маълумотлар тўпладилар, видео ва кинофильмлар тайёрладилар. Бобурнинг Қобулдаги қабридан, Аградаги мақбарасидан тупроқ келтирилиб, Андижоннинг Боғишамолида унинг рамзий қабри ташкил этилди.

Бобурнинг 510 йиллиги муносабати билан, айниқса, Андижонда кўп иш қилинди. Боғишамолда уч юз гектар ерни эгаллаган Бобур номидаги миллий боғ қурилди. Боққа кираверишдаги арк, қаср-музей, шоирнинг

БОБУР ЁДИ

сиймоси... Буларнинг ҳаммаси юксак дид, буюк шоиримизга нисбатан чексиз ҳурмат-эъзоз туйғуси ила бунёд этилган, безатилган.

Андижон 17—18 декабрь кунлари тўйхонага айланди. Бу ерга республикамизнинг барча вилоятларидан, қўшни Қирғизистон ва Тожикистондан меҳмонлар келди. Бобур тантаналари муносабати билан корхоналарда, олий ўқув юртларида учрашувлар, бобурхонликлар ўтказилди. Мусаввирларнинг кўргазмалари ташкил этилди. Бу тадбирларда Саид Аҳмад, Шукрулло, Пиримқул Қодиров, Абдулла Орипов, Сабоҳат Азимжонова, Фозила Сулаймонова, Ҳалима Худойбердиева, Муҳаммад Али, Мирзо Кенжабек ва бошқа адиблар, олимлар иштирок этдилар.

18 декабрь куни Андижоннинг Бобур номи билан аталувчи майдонида карнай-сурнай садолари остида улуғ шоиримизга ўрнатилган ҳайкалнинг тантанали очилиш маросими бўлди. Ҳавонинг совуқлигига қарамай, майдонга минглаб одамлар, Бобур ижодининг мухлислари тўпланди. Мустақиллигимиз ва республика раҳбарияти олиб бораётган сиёсат туфайли мана шундай байрамлар ўтказилаётганидан мамнунлик бу ерга ташриф буюрганларнинг чеҳрасида акс этиб турибди.

Митингни Андижон вилоятининг ҳокими Қ. Обидов очди. Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков нутқ сўзлади. У мустақиллигимиз туфайли миллий қадриятларимиз тикланаётгани, биргина шу йилнинг ўзида бу борада бир неча тарихий ишлар қилингани, бу масалага Президентимиз алоҳида аҳамият бераётгани хусусида гапирди. Чиндан ҳам бу йил рамзий маънода темурийларнинг юртига қайтиши бўлди, дейиш мумкин. Амир Темурга, Улуғбек ва Бобурга ҳайкал ўрнатилиши шундан далолат беради.

Шоирлар — Эркин Воҳидов, Турсуной Содиқова ҳам қалб сўзларини изҳор этдилар. Қарийб беш юз йил олдин Андижондан чиқиб кетган ёш шоир Бобур мана бугун шоҳ ва шоир Бобур бўлиб киндик қони тўкилган заминга қайтиб келди. Унинг арғумоқда ўтирган шиддаткор ҳайкалига қараб шу ўй келади хаёлга.

Вилоят ҳокимлигида ўтган йиғилишда ҳам Бобур, унинг ўлмас асарлари хусусида кўп яхши фикрлар айтилди.

Ҳиндистонлик Зиёвуддин Тусийнинг шу йиғилишдаги сўзлари ҳаммани ҳаяжонга солди. Ҳайдарободда яшаётган тусийлар Бобурийлардан экани, Зиёвуддин Тусий Президентимиз Ислом Каримовга мактуб ёзгани, Президентимиз эса унга жавоб мактубини жўнатгани кўпчиликнинг ёдида бўлса керак. Бобур тантаналарига Зиёвуддин Тусий ва унинг икки укаси ҳам ташриф буюрди. Шунингдек, туркиянинг Ўзбекистондаги буюк элчиси Вулқон Чўтур, Ҳиндистоннинг республикамиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси Далий Меҳта ҳам сўзга чиқди.

Тантана иштирокчилари Бобур номидаги боғ тантанали очилишининг ҳам гувоҳи бўлдилар. Бу ердаги театрлашган томоша йиғилганларда яхши таассурот қолдирди. Боққа ташриф буюрганлар Бобур Мирзонинг рамзий қабрини зиёрат айлаб, унинг руҳига қуръон тиловат қилдилар.

Андижонда ўтган тантаналарда республика Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев, Президентнинг давлат маслаҳатчиси Х. Жўраев ва бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Ўлкамизда Бобурнинг 510 йиллигига бағишланган тантаналар давом этади. Зеро, Бобурнинг ўлмас, бетакрор ғазаллари, «Бобурнома»си ва бошқа асарлари ҳамиша бизнинг муқаддас маънавий мулкимиз каби эъзозланаверади. Демак, Бобур ёди дилимиздан ўчмайди, асарлари эса қўлимиздан тушмайди.

М. МУРОДОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕК АЁЛИНИНГ ОЙДИН ТИМСОЛИ

Бу сувратларга, сувратдаги гул-гул очилиб иш билан машғул бўлган қизларга боқар экансиз, хотирангизнинг бир буржида туйнук очилиб, ёруғлик пайдо бўлади... Мудроқ вужудингиз уйғона бошлайди. Хаёлингизни эса ширин туйғулар безайди. Сувратларга бот-бот қарар экансиз, сиз ниманидир англагандай, ниманидир тушуниб етгандай бўласиз. Дарвоқе, нима эди у, сизни қийнаган ўша нимадир... Англадингиз, бу ўзбек аёлининг ойдин тимсоли. Бу урф-одатларимиз, либосларимиз оврўпача турмуш тарзига кўниккан бир пайтда дилдаги «шаккок» орзуларнинг тўлқини. Сувратларда шарқ аёлининг нози-ю қувноқ кулгилари, ўз машғулотидан мамнун эканлиги шундоқ мужассамлашган. Зеро, улар шаънига яна жуда кўп илиқ сўзлар айтишимиз мумкин эди.

Муддаога ўтсак, бу қизлар Қарши шаҳрининг «Қарлуқ Боғот» маҳалласидаги зардўзлик цехида меҳнат қилишади. Уруш ва меҳнат фахрийси, маҳалла оқсоқоли Салим Сафаров ташаббуси билан яқинда ташкил этилган бу зардўзлик цехида 30 дан ортиқ қиз-жувонлар шу юмуш билан машғул. Бу қизлар илгари ҳеч қаерда ишлашмас, аксарияти уй бекаси эди. Эндиликда эса чеварлар мижозларнинг талаб ва истаклари асосида куёв ва келинлар учун тўй либослари, зардўппи, нимча, пойафзал тикишяпти. Қайси ўзбек қизи қўғирчоқдай кийиниб юришни истамайди, дейсиз. Хуллас, тез орада кўчаларимизни тўлдириб сочлари қирқ кокил, зардўппи-ю атлас кийган қизлар товусдай товланиб юрса не ажаб.

Суратларда: 1. Ёш чевар Дилсўз Йўлдошева. 2. Чеварлар тиккан либослар.

Ш. ШАРОПОВ (ЎзА) олган суратлар.

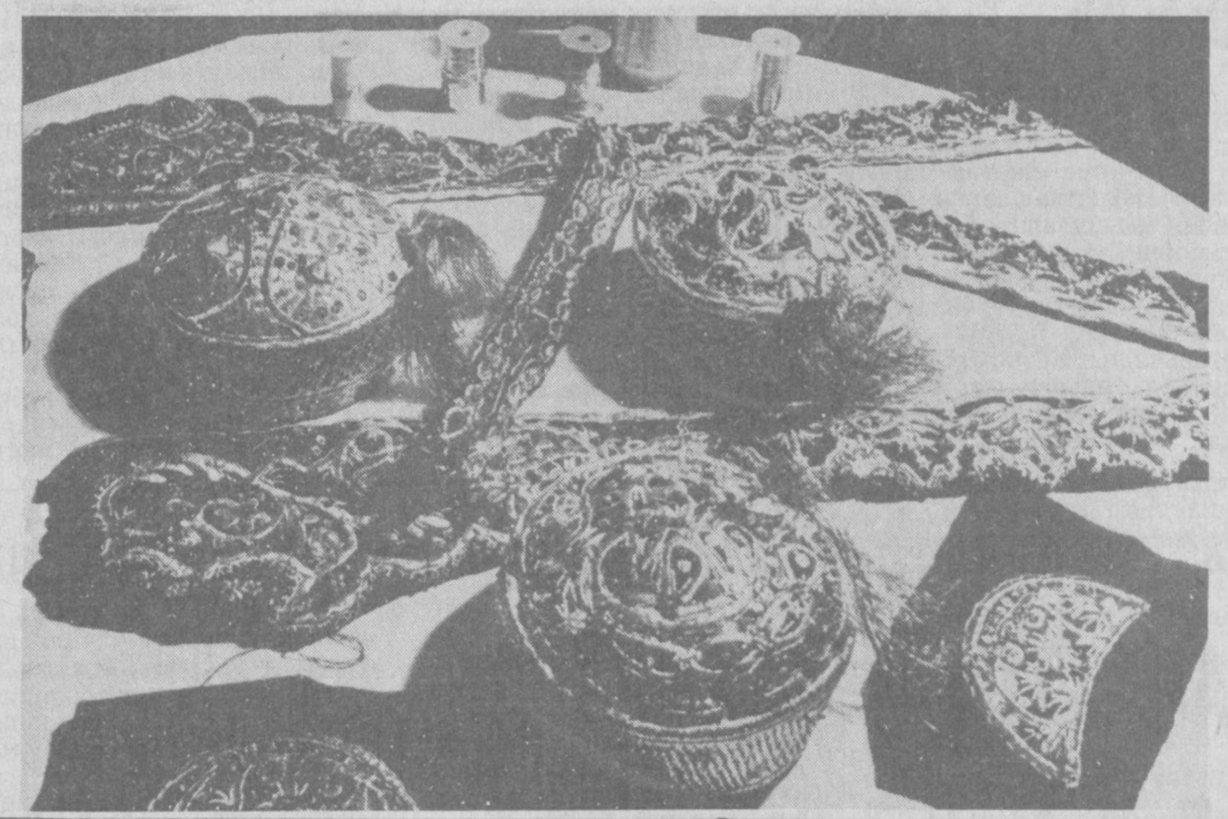

• *Шу сонга шошилинчнома*

МУШТАРИЙЛАР АНЖУМАНИ

Кеча Қашқадарё вилояти ҳокимлиги маданият ишлари бошқармаси ташаббуси билан Қарши нефть газ қазиб олиш бошқармасида «Ўзбекистон овози» газетаси 75 йиллигига бағишланган муштарийлар анжумани ўтказилди.

Бошқарма клубида отахон газетанинг юзлаб муштарийлари тўпланишди. Йиғилишни кириш нутқи билан очган вилоят маданият ишлари бошқармаси бошлиғи М. Ражабов «Ўзбекистон овози» —75 ёшда» мавзуида маъруза учун сўзни ХДП вилоят кенгашининг биринчи котиби Ф. Омоновга берди. У газета босиб ўтган шонли йўл ҳақида батафсил гапирди. Шундан сўнг муштарийлардан вилоят фахрийлар кенгаши аъзоси Маннон Самадов, Нефть-газ қазиб олиш бошқармаси бошлиғи Ҳалим Кўпайсинов, Қарши давлат дорилфунуни талабаси З. Хўжаниёзова ва бошқалар сўз олиб, газетхонларни катта байрам билан қутладилар.

Бошқарма бошлиғи Ҳ. Кўпайсинов газета юбилейи муносабати билан ташкилот ҳисобидан 1994 йил учун бепул обуна қилинган 20 нафар меҳнат фахрийсига «Ўзбекистон овози»нинг обуна варақасини топширди.

Йиғилиш қатнашчилари қашқадарёлик муштарийлар номидан «Ўзбекистон овози» газетаси таҳририятига табрик телеграммаси жўнатдилар.

Қарши шаҳар маданият бўлими бадиий ҳаваскорлари анжуман қатнашчилари учун махсус дастурда концерт намойиш этдилар.

Мусо КАРОМОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

КОНФЕРЕНЦИЯ ИШ БОШЛАДИ

20 декабрь куни Тошкентдаги Киночилар уйида «Европа ва Осиёдаги янги давлатлар иқтисодий ҳамкорлиги» мавзуида халқаро анжуман иш бошлади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳомийлигида ўтаётган бу анжуман Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон иқтисодчилар уюшмаси, халқаро иқтисодий уюшма ва давлатлараро иқтисодий муносабатлар илмий кенгаши томонидан ташкил этилди.

Халқаро анжуман қатнашчилари икки кун давомида бир неча гуруҳга бўлиниб, «Европа ва Осиёдаги янги давлатлар иқтисодий иттифоқини шакллантириш муаммолари» «Давлатлар иқтисодиёти ва молия сиёсати тизимини қайта ташкил этиш», «Марказий Осиё минтақасидаги давлатлар билан Яқин ва Узоқ Шарқ мамлакатлари ўртасида иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш» сингари муҳим масалаларни муҳокама қиладилар.

Анжуманда Россия, Болтиқбўйи мамлакатлари, Украина, Қозоғистон ва ўзбекистонлик таниқли иқтисодчи олимлар иштирок этмоқда.

Конференциянинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов иштирок этди.

(ЎзА).

Воқеалар, хабарлар, шарҳлар

● Саховат

ЯПОНИЯДАН ХАЙРИЯ ЁРДАМИ

● ҚАРШИ (вилоят мухбиридан). Қизил Ярим Ой жамияти Сирдарё вилоят ташкилотига даволаш муассасалари учун Япониядан 60 тонна тиббий ускуна ва дори-дармонлар келди.

Кенг қамровли «Бирдамлик» дастури доирасида амалга оширилган бу ёрдам билан биринчи навбатда болалар шифохоналари ва туғруқхоналар таъминланмоқда.

Қарши темир йўл станцияси ҳузуридаги сут тарқатиш пунктида ҳам саховатга қўл урилди. Кунига бу ердан кам таъминланган оналардан 90 нафари бир литрдан бепул сут олмоқда. Харажатларни шаҳар ҳокимлиги ўз зиммасига олган.

● Тижорат

РОССИЯДА — САВДО УЙИ

● ЖИЗЗАХ (вилоят мухбиридан). Ўтган йили ёзда Ярославл вилояти билан жиззахликлар ўртасида ўзаро ҳамкорлик юзасидан шартнома тузилган эди. Бозор иқтисодиёти шароитида ўрнатилган бу муносабатлар илк самара бермоқда.

Ярославл шаҳрида «Жиззах савдо уйи» очилди. «Технополис» акционерлик жамияти ҳамда Жиззах концерни ўртасида ана шу савдо уйи воситачилик қилади. Россияга жўнатиладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳисобига у томонларда сероб бўлган ёғоч, бўёқ сингари қурилиш ашёлари, енгил автомашиналарга эҳтиёт қисмлар ва бошқа турдаги саноат маҳсулотлари олиб келинади. Ҳозир Савдо уйи орқали айирбошлаш учун 150 тонна пиёз ва 220 минг диколитр вино тайёрлаб қўйилди. Келгусида Ярославлда дўконлар ҳамда миллий ўзбек таомлари тайёрланадиган ошхоналар очиш режалаштирилган. Шунингдек, савдо масканларини барпо этиш юзасидан Воронеж ва Пермь вилоятлари билан ҳам шартномалар тузилмоқда.

● Савобли ишлар

ЭЛ МЕҲРИНИ ҚОЗОНИБ

● АНДИЖОН (вилоят мухбиридан). Андижон сув иншооти трестига қарашли хўжалик ҳисобидаги «Ширмонбулоқ» тош конида йил режаси 128 фоизга бажарилди.

232 минг тонна ўрнига 245,1 минг тонна тош юк машиналарига ортилди. Аҳолига турли хизмат кўрсатиш режаси 216,1 фоизга бажарилди. Бундан ташқари жамоа савобли ишларни амалга оширмоқда. Хўжалик ўзини-ўзи қоплашдан ташқари «Булоқбоши» туман газетаси, «Зилола» болалар боғчаси харажатларини ўз зиммасига олган. Маълумки, «Ширмонбулоқ» тошларидан мармар плиталар тайёрлаш мумкин. Шу мақсадда жамоа Қўқон қурилиш материаллари ишлаб чиқариш комбинати билан биргаликда қўшма корхона очишга келишиб олди. Бу корхона очилса яна 27 нафар ишчи ўрни кўпаяди.

● Ободончилик

САМАРҚАНД БОНГИ

● САМАРҚАНД (вилоят мухбиридан). Ўрта Осиёда ягона ҳисобланган қадимий шаҳар темир йўл вокзали ўзига хос шаҳарчага айланган.

Вокзал олдидаги ер ости савдо ярмаркаси, атрофдаги гулзорлар, ёритиш чироқлари ҳавасни орттиради. Бу ерда йўловчилар ташишнинг илғор усуллари қўлланилмоқда. Яқинда эса вокзал саҳнида баландлиги 20 метрли минора қад кўтарди. Унинг тепасига Санкт-Петербургдан келтирилган улкан соат ўрнатилди. Соат милларининг узунлиги 2 метр ўн сантиметр бўлиб, ҳар ўн беш дақиқада бонг уриб туради.

ВИЛОЯТ КЕНГАШЛАРИНИНГ ПЛЕНУМЛАРИ

• ГУЛИСТОН

ХДП Сирдарё вилояти кенгашининг навбатдаги пленуми бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти, ХДП Раиси И. А. Каримовнинг халқ депутатлари Сирдарё вилояти кенгаши сессиясида ҳамда Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигига бағишлаб ўтказилган тантанали йиғилишда сўзлаган маърузалари асосида вилоят партия ташкилоти олдида турган вазифалар ҳақидаги масала муҳокама этилди. ХДП вилоят кенгашининг биринчи котиби Собиржон Усмонов маъруза қилди.

Маърузачи ҳамда музокараларда сўзга чиқишган нотиқлар ҳозирги масъулиятли даврда партия ташкилотларининг фаоллигини ошириш, омма орасидаги таъсир кучини кенгайтириш, одамлар оғирини енгил қилишга оид муҳим масалаларни ўртага қўйдилар.

Пленумда вилоят кенгаши ижроия бюросининг бир йиллик иш фаолияти тўғрисидаги ҳисоботи тингланди, ҳамда унга қониқарли деб, баҳо берилди. Пленумда, шунингдек, партия ички ҳаётига оид бошқа масалалар ҳам муҳокама этилди.

Пленумда кўрилган барча масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Абдужалил УМАРОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• ЖИЗЗАХ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси Жиззах вилоят кенгашининг олтинчи пленуми бўлиб ўтди. Унда вилоят кенгаши биринчи котиби Г. С. Субҳонова «Ўзбекистон ХДП вилоят кенгаши ижроия бюросининг бир йиллик фаолияти юзасидан ҳисоботи ва партия Марказий Кенгаши саккизинчи пленуми қарорларини бажариш борасидаги вазифалари» ҳақида маъруза қилди. Шунингдек, «Ўзбекистон ХДП миллий истиқлол мафкураси лойиҳаси ҳақида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақидаги масалалар ҳам муҳокама этилди.

Пленумда ташкилий масала ҳам кўрилди. Илгари вилоят ҳокимлигида гуруҳ раҳбари бўлиб ишлаган Қ. Сатторов вилоят кенгашининг иккинчи котиби ҳамда ижроия бюроси аъзоси қилиб сайланди. Ўзбекистон ХДП Жиззах шаҳар кенгашининг биринчи котиби М. Иномов вилоят кенгаши ижроия бюроси аъзолигига сайланди. Пленумда вилоят ҳокими А. Тошкенбоев ва Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгашининг котиби А. М. Мирқосимовлар қатнашдилар.

Бахтиёр РИЗАЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Долзарб мавзуда давра суҳбати

БИЛИБ ҚЎЙИКИ, СЕНИ ВАТАН КУТАДИ

Истиқболни яқинлаштириш, келажаги буюк давлатни яратиш кўп жиҳатдан ёшларимизга ҳам боғлиқдир. Ватанпарвар ёшлар сафи қанчалик кенгайса, улар ўз соҳаларининг жаҳон меъёрларига мос келадиган билимдонлари бўлишса, бу мақсадга тезроқ етамиз.

Мустақиллик шарофати билан мамлакатимизда ёшлар ўртасида иш олиб бориш. сифат жиҳатидан тобора янги босқичга кўтарилмоқда. Улар билан ишлашнинг янгича, ноанъанавий шакллари таркиб топмоқда. Пойтахтимизнинг Ҳамза туманида ҳам ишнинг ана шундай янги шакллари юзасидан қатор тадбирлар ўтказиш яхши анъанага айланиб бормоқда.

Яқинда Ўзбекистон ХДП туман кенгаши билан Ёшлар Иттифоқи қўмитаси пленуми бўлиб ўтди. Унинг қатнашчилари жамиятни демократлаштириш шароитида ёшларнинг роли тўғрисидаги масалани муҳокама қилдилар. Шундай қилиб, ХДП туман кенгаши ва Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ўртасида ҳамкорлик тўғрисида шартнома тузилди.

Демократия ва ижтимоий адолат мавқеида турган барча ижтимоий кучлар билан тотувликка интилиб, кундалик фаолиятида оддий меҳнаткашларнинг ҳам моддий, ҳам маънавий камолини, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, миллати, дини, ижтимоий келиб чиқишидан қатъи назар тенг шароитда ёшлар ташкилотлари билан ҳамкорлик қилишларига янги имкониятлар очиш, барчанинг муносиб ҳаёт кечиришлари учун шароит яратиб беришда ХДП туман кенгаши билан Ёшлар Иттифоқи катта роль ўйнаши зарур. Ана шу мақсадда биринчи галда истиқлолимиз туфайли ижтимоий, сиёсий, иқтисодий ва бошқа соҳаларда рўй бераётган чуқур ўзгаришларни аҳоли айниқса, ёшлар ўртасида тўғри тушунтириш, уларнинг онги ва дунёқарашини шакллантириш ғоят муҳимдир. Бунда ўзгалар фикрини ҳурмат қилиш, ҳамкорлик, жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларининг барча сайланган органлари ишида фаол иштирок этиш талаб этилади.

Туманнинг барча ишларида етилган муаммоларни ҳал этишга қаратилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиш, ёш фуқароларда юксак меҳнатсеварлик ва ахлоқий сифатларни шакллантириш, сайлов компаниялари чоғида ўз номзодларини илгари суриш ва уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашда фаоллик кўрсатиш, айниқса миллий анъаналар, турар-жойлар ва корхона-ташкилотларда байрам тантаналарини ўтказиш, ҳайр-эҳсон тадбирларини ташкил этиш йўллари белгилаб олинди. Микрорайонларда, маҳаллаларда, корхоналарда маърифат ишларини олиб бориш, давра суҳбатларини ўтказиш, ишлаб чиқариш-хўжалик фаолиятини ривожлантиришга ёрдам бериш тадбирлари режалаштирилди. Энг муҳими, «Биз, ёшлар ахлоқий янгиланиш тарафдоримиз» деб номланган туман дастурини маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органлари билан ҳамкорликда ишлаб чиқиш ва ҳаётга татбиқ этиш режаси тузилди.

ХДП Кенгаши билан Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ҳамкорлигини мустаҳкамлаш ғояси қуйидан шаклланиб бораётгани қувончлидир. Бу пленумнинг ўзига хос хусусияти шундаки, у дилдан суҳбат шаклида ўтди. Унда нафақат ёшлар, балки ХДПнинг тажрибали аъзолари ҳам иштирок этдилар.

ХДП туман кенгашининг биринчи котиби Шавкат Муродович Файзиев бу фикрларни якунлаб, шундай деди:

— Биринчидан, Ёшлар Иттифоқи котиблари турли йиғинларда фаол қатнашмоқдалар. Ҳозир келгуси йил учун иш режаларимизни тузиб қўйдик. Ҳокимлик тарбияси қийин ўсмирлар билан иш олиб бориш учун етарли миқдорда маблағ ажратди. Учинчи йилдирки, ёзги соғломлаштириш лагерида 90 ўсмир турли тадбирларни ўтказдилар. Туманда халқ таълими ходимларининг сиёсий клуби иш олиб бораётганига уч ой бўлди. Пленумда айниқса, маҳалла билан Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг алоқасини мустаҳкамлаш муаммолари ҳақида жиддий гаплар борди. Шуниси қувончлики, кейинги уч-тўрт ой ичида 22 та маҳаллада ХДП бошланғич ташкилотлари тузилди.

Зебо Шамсиддинова номли маҳалла оқсоқоли Исмоил ака Одилов давра суҳбатида кўпгина янгиликларни айтиб берди. Оқсоқол ХДП ташкил топган биринчи кунданоқ унинг сафига кирди. Ҳозир Қўйлиқ мавзесидаги 14 та маҳалла оқсоқолидан 13 нафари ХДП аъзосидир.

— «Ёшлар даврасида» шаклидаги суҳбатларни ҳар 15 кунда мунтазам ўтказиб бормоқдамиз, — деди у. — Унда турли мавзуларда, масалан, йигитлик мавқеи, оилада ота ўрни, боланинг ота-она олдидаги бурчи ҳақида фойдали суҳбатлар бўлди. Бу йил маҳалла ҳудудида ёшлар ташаббуси билан чойхона-ошхона мажмуи бунёд этилди. Улар ҳатто қарияларга ҳам алоҳида чойхона қуришди.

— Умуман, туман миқёсида ёшларнинг фаоллиги сезилиб турибди, — деб унинг фикрини қувватлади туман ХДП саркотиби. — Бу ерда етарлича маблағга эга бўлган ёшлар жамғармаси ташкил этилган. Бу маблағларни тумандаги кўпгина корхоналарнинг ёшлари шанбаликлардан тушган пуллар, туман ёшлар ташкилоти бадаллари ҳисобига йиққанлар. Бу маблағ фақат тадбирлар ўтказиш ёки байрамларга эмас, ташкилий иш шаклларига сарфланмоқда. Масалан, тўртта маҳаллада Ёшлар Иттифоқи билан ҳамкорликда ёшлар клублари ташкил этилди. Бу ерда турли баҳслар ўтказилади, ёшлар спорт билан шуғулланадилар. Ўзбек тилини ўрганиш уюштирилган. Маҳаллаларни ободонлаштиришга, қарияларга ёрдам берилмоқда. Ўсмирлар билан ишлашга катта эътибор берияпти. Аълочи талабаларга, юқори синф ўқувчиларига стипендия жамғармаси ташкил этилган. Ҳозир деярли ҳар бир микрорайонда ўсмирлар клуби ишлаб турибди. Уларда турли тўгараклар бўлиб, техника, спорт, театр ва бошқа соҳаларда ёшлар машғулотига шу жамғармадан маблағ берилмоқда. Туман ҳокими ёшлар билан иш олиб бориш ҳақида махсус қарор қабул қилганки, у муваффақиятли амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон қоғоз ижара корхонаси ХДП бошланғич ташкилоти котибаси Нейля Николаевна Бабаева фикри ҳам даврадагилар эътиборини тортди:

— Ёшлар ўртасида эски ташкилотга қайтиш керакми? — деган савол туғилмоқда. Кекса авлод вакиллари ҳам шу масалани ҳал қилиш ҳақида фикрлар айтишмоқда. Аввалги комсомол тарқаб кетди, нима қилмоқ керак? Туманимизда Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ташаббуси билан футбол спартакиадаси уюштирилди. Бу бизга турткибўлди. Цехлар бўйича ёшлар билан суҳбатлашдик. Уларнинг етакчиларини танладик. Ҳозир партия аъзоларининг учдан бир қисми ёшлардир. Миллий анъаналарга катта эътибор берияпти. Корхонанинг болалар боғчасида ўзбек тили ўргатиляпти. Корхонанинг ўзида таржимон штати бор. Ишчилар ҳар ҳафтада уч марта машғулотда қатнашадилар.

Туман Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби, ХДП аъзоси Шуҳрат Эргашев ҳарбий-спорт лагерида ҳокимлик ёшлар билан иш олиб боришга катта ёрдам бераётганини таъкидлади. Ёшлар ташкилоти керакми, деган саволга у шундай жавоб берди:

— Ёшлар ўтказаётган тадбирларга ХДП ёрдами зарур, деб ўйлайман. Бу эса кўп жиҳатдан ХДП кенгашларининг биринчи котиблари ва бошланғич ташкилот котибларига боғлиқ. Масалан, Ўзбекистон қоғоз ижара корхонаси бу жиҳатдан намуна бўла олади.

Давра суҳбати қатнашчилари кўпгина муаммоларни ўртага ташлаб шундай хулосага келишдики, тумандаги йирик корхоналарнинг ХДП ташкилотлари ҳузурида ёшлар секциясини ташкил этиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Улар корхона маъмурияти билан шартнома тузиб, ёшларнинг кўпгина қизиқарли тадбирларини ўтказишлари мумкин. Масалан, Ўзбекистон қоғоз ижара корхонасида шундай секция муваффақиятли иш олиб бориши учун барча шароитлар бор.

Маҳаллалардаги ХДП ташкилотлари ҳузурида эса ёшларни ватанпарварлик, миллий анъаналаримиз руҳида тарбиялаш, ўсиб келаётган авлодда миллий ғурур туйғуларини шакллантиришга қаратилган доимий ҳаракатдаги ёшлар клублари ташкил этилса, фойдадан ҳоли бўлмасди.

ХДП билан Ёшлар Иттифоқининг ўзаро ҳамкорлигини қуйидан, яъни жойларда шакллантириш зарурлиги ҳақида яхши фикрлар айтилди. Бунинг учун эса тўпланган тажрибаларни пухта ўрганиш лозим. Кўпгина тараққий этган чет эл мамлакатларида ана шундай ҳамкорлик йўлга қўйилган. Ҳамза туманида бошланган бу хайрли ишнинг келажаги порлоқлигига аминмиз.

Ҳамид ИКРОМОВ,
«Ўзбекистон овози»нинг махсус мухбири.

Тўрақўрғондаги «Ширинлик» комбинати янги йилда республикамиз аҳолиси дастурхонини тўлдириш мақсадида мамлакатимизда машҳур бўлган ўз ширинликларидан совға тайёрламоқда. Комбинат жамоаси жаҳон андозаларига мос келадиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ниятида тинмай изланмоқда. Улар жорий йилда халққа 1,5 миллиард сўмлик қуруқ мева ва сабзавот етказиб бериш ниятида.

Яхши меҳнат қилгандан сўнг роҳатини кўрмасанг бекор экан. Шу боис, корхона раҳбарияти меҳнаткашлар учун янги йил арафасида маданият саройини тортиқ этишди. Саройда бир неча тўгарак ва маиший хизмат хоналари мавжуд бўлиб, улар корхона ишчилари ихтиёрига топширилди.

СУРАТДА: Смена мастери О. Ғоипов ва технолог С. Собиров иш устида.

Ш. ОЛИМОВ (ЎзА) олган сурат.

ЯЛАНГТЎШЛАР КЕРАК БУ ЭЛГА

САМАРҚАНДДА ҲАРБИЙ ЛИЦЕЙ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНИГА ЎН ЙИЛ ТЎЛДИ

● Дарҳақиқат бундан ўн йил олдин шаҳардаги ўрта мактаблардан бири республика махсус мактаб-интернатига бўшатиб берилди. Бу ерда болалар рус тили билан бирга ҳарбий билим сирларини ҳам ўргана бошладилар. Суворовчилар дейишарди уларни. Энди эса ҳазиллашиб «ялангтўшчилар» дейишади...

Гап номнинг ўзгаришида эмас. Лицей ўтган давр мобайнида миллий ҳарбий кадрлар тайёрлаш масканига айланди. Мактабнинг биринчи раҳбарлари Ражаб Яҳёев, Халил Иброҳимов, Николай Шутихин, Қудрат Ғуломов ва бошқалар машғулотларни мазмунли, самарали ўтказиш учун чинакам фидойилик кўрсатдилар. Жамоа кучи билан тир ва ҳарбий-спорт шаҳарчаси бунёд этилди.

— 1992 йилдан бошлаб мактаб ҳарбий касбга йўналтирувчи лицейга айлантирилди, — деди директор Алишер Бозоров. — Машғулотларни асосан давлат тилида олиб борамиз. Шуни таъкидлаш керакки, бу ерда рус, инглиз, турк тиллари ҳам ўрганилади. Эндиликда собиқ толиби илмларимизнинг кўпчилиги Туркиядаги ҳарбий лицей ва билим юртларида муваффақиятли таълим олмоқдалар.

Фақат бугина эмас. Лицейга Калининград, Санкт-Петербург, Қора денгиз ҳарбий флоти ва бошқа жойлардан ҳам миннатдорчилик мактублари келиб туради. Чунки у ерларда лицейда тетапоя бўлган ўғлонларимиз ўз бурчларини аъло даражада ўтамоқдалар.

Ўн йиллик юбилей кунларида ўқувчилар, яъни бўлажак Ватан посбонлари ўз меҳрибон муаллимлари Софья Шленская, Иосиф Ходос, Саид Ёқубжонов ва бошқаларга алоҳида ҳурмат бажо келтирмоқдалар. Негаки бундай инсонлар меҳру муҳаббати, тажрибаси туфайли ёшлар ҳарбий илм сирларини мукаммал эгаллашга муваффақ бўлмоқдалар, олий ҳарбий ўқув юртларига киришга эришмоқдалар.

Фармон ТОШЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Одамийлик ўлмасин

— Мен Абдусамад Аллаёров бўламан. Аслида самарқандликман. Ҳозир Москвада «Регистон» деган фирма тузиб, бир неча дўстларим билан ишлаяпман. Афғон урушида қатнашган сафдошларимнинг аҳволи нечоғлигини яхши биламан. Очиғи, сизларга совға олиб келдим. Фирма сотиб олган 46 та «Сино» музлатгичини самарқандлик «афғончи»ларга беришга қарор қилдик...

ҚАЛБЛАРНИ ИСИТГАН МУЗЛАТГИЧ

Абдусаматни бағримизга босиб, раҳмат айтдик. Фирма раҳбари билан совғаларни кимга беришни ҳам келишиб олдик. Эҳ, билсангиз эди жомбойлик Омон Мардиев, тайлоқлик Аҳадқул Йўлдошев, шунингдек, Бахтиёр Турсунов, Ҳамдам Усмонов, Худойназар Шукуров, ака-ука Азимовларнинг «Сино» музлатгичини олгандан кейинги қувончини!

Халил ИБРОҲИМОВ,
Самарқанд вилоят байналмилал жангчилар кенгаши раисининг ўринбосари.

•ХДП: Сиёсий ташкилот нуфузи

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ ЭЪТИБОРДАН ЧЕТДА ҚОЛМАСИН

ЎзХДП Қашқадарё вилоят кенгаши ижроия бюроси йиғилишида «Шўртангаз газ конлари» бошқармаси бошланғич партия ташкилотининг ишлаб чиқаришда меҳнат қилаётган ходимларни ижтимоий ҳимоялашдаги иштироки тўғрисида»ги масала кўриб чиқилди. Бунда газ конлари бошқармаси бошлиғи, ХДП Марказий Кенгаши аъзоси А. Абдуназаров ахбороти эшитилди.

Бошқарма партия ташкилоти меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялашга асосий эътиборни қаратаётир. Шу йилнинг ўтган ойи мобайнида ишчи-хизматчиларнинг ойлик маоши 77862 сўмга етказилди. Кечки ва тунги сменада ишловчиларга 20—40 фоиз ҳажмда қўшимча ҳақ берилаётир.

Ишчиларнинг овқат пули, меҳнат таътили ва соғломлаштириш билан боғлиқ сарф-харажатларни бошқарма кўтаряпти. Шу мақсадлар учун 1 миллион 800 минг сўм пул сарфланди. Юз нафар ишчи-хизматчи соғлиғини тиклашга эришди. Хотин-қизлар, кўп болалик оилалар ҳам ижтимоий ҳимояланмоқда. Оиласида беш ёки ундан зиёд фарзанди бўлган ишчига ҳар йили бир марта 20 минг сўм миқдорида моддий ёрдам кўрсатиляпти.

296 нафар ишчи-ходимга дала-ҳовли берилган. Ёрдамчи хўжаликда етиштирилган 32 миллион 245 минг сўмлик мева-сабзавот маҳсулотлари аҳолига имтиёзли нархда сотилди.

Шу билан бирга, бошланғич партия ташкилотининг бу соҳадаги фаолиятида жиддий камчиликлар ҳам бор. Партия ташкилотининг ходимларни ижтимоий ҳимоялашни таъминлашдаги иштироки ва ташаббускорлиги партия дастурий мақсадлари талабига етарли жавоб бермайди. Партия ташкилоти ёшлар қўмитаси, хотин-қизлар кенгаши билан ҳамкорликда режа асосида иш олиб бормаяпти. Умумий йиғилишларда, ижроия бюро мажлисларида партиявий-ташкилий, оммавий-сиёсий ишлар билан боғлиқ долзарб масалалар кўриб чиқилмаяпти.

Шунингдек, ижроия бюро йиғилишида газ конлари бошқармасида кейинги пайтда уй-жойларни тақсимлашда ижтимоий адолат принципи бузилаётганлиги тўғрисида вилоят давлат назорат қўмитасига меҳнаткашлардан шикоятлар тушаётганлиги ҳақида ҳам ошкора фикр юритилди.

Вилоят партия кенгаши ижроия бюроси амалга оширган ишларни таъкидлаган ҳолда Ғузор туман партия кенгаши ва газ конлари бошқармаси партия ташкилоти зиммасига йўл қўйилган нуқсонларни яқин вақтда бартараф этиш юзасидан аниқ тадбирларни ишлаб чиқиш вазифасини топширди.

«Ўзбекистон овози» мухбири.

• АВТОТРАНСПОРТ ХИЗМАТИ «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» НАЗОРАТИДА

Мана, яқинда автотранспортларда йўл ҳақи нархи оширилиб, бир кишига 30 сўм қилиб белгиланди. Энди кўпчилик шошилиб турган бўлса ҳам икки-уч транспортга чиқиб, ишга бориб келиши қийин. Шунинг учун уйидан вақтлироқ чиқиб, кечроқ қайтса ҳам қулай йўналишдаги автобус, трамвай ёки троллейбусга чиқишни маъқул кўрмоқда. Акс ҳолда ҳамёнига зарар.

ОҒИРНИНГ УСТИДАН, ЕНГИЛНИНГ ОСТИДАН

Аммо айрим нопок кимсалар мана шу вақтинчалик қийинчиликлардан фойдаланиб қолишга ҳаракат қиляпти. Аслида элига хизмат қилишга даъват этилган кўпчилик ҳайдовчилар виждонни бир четга суриб, жиғилдонини ўйлашмоқда. Бунга истаганча мисол келтириш мумкин. Қолаверса, аҳолига транспорт хизмати кўрсатишдаги нуқсонларнинг қанчасини ўзингиз гувоҳи бўлгансиз, муҳтарам муштарий!

Эрталабки соат саккизлар. 16 ва 12-трамвайларнинг «Профессорлар шаҳарчаси» бекати. Тумонат одам. Бир маҳал 12-трамвай кўринди. Унинг йўналиш масофаси яқин. Бор йўғи 4—5 километр келади. «Профессорлар шаҳарчаси»дан эса 3 километр атрофида. Лекин бекатда турганларнинг кўпчилиги узоқроққа боришади. Тирбанд трамвай келиб тўхтади. Метро бекатигача борадиганлар чиқиб, қолганлар бошқа трамвайни кутиб қолишди.

Шу пайт қарши томондан келган яна иккита 12-трамвай орқага ўтиб кетди. Ниҳоят 16-трамвай кўринди. Тўхташи билан узоқ пайтдан бери интиқ бўлиб кутганлар амаллаб чиқиб олишди.

— Хайрият, беш-ўн минут кечикиб бўлса-да ишга етиб оладиган бўлдик, — деди ўрта ёшлардаги киши ичкарига интиларкан.

Трамвай олға силжиди. Кўчаларда одам кўп. Қўл кўтаришади. Ҳайдовчи йўл-йўлакай тўхташ жойи белгиланмаган ерларда ҳам тўхтаб, роса одам йиғди.

— Барака топсин шўпир болам, инсофли экан, одамлар йўлда қолиб кетмасин деяпти-да, — деди ўртадаги ўриндиқда ўтирган бир кампир тепасида турган жувонга қараб.

Аммо ҳайдовчи анойи эмас экан. У баракани одамлардан дуо, раҳмат олиб эмас, уларнинг чўнтагини шилиб топадиганлардан экан. Чунки истаган ерда тўхтайверган трамвай 7—8 минут ўрнига нақ ярим соатдан ошганда метронинг Беруний бекатига етиб келди. Ҳайдовчи эса фақат олд эшикни очиб бамайлихотир, шошмай одамлардан пул йиғиб туширди. Қарийб ярим вагон одам тушгач:

— Тушмайсизларми, етиб келдик. Вагон орқага қайтади, — деб қолди.

— Нега энди, трамвайингизга 16-маршрут, деб ёзилган-ку, — деди йўловчилардан бири, — жаҳли чиқиб.

— Ҳечқиси йўқ. Бу ердан транспорт кўп. Бир пастда манзилингизга етиб оласиз.

— Бу ёғи нима бўлади, пули-чи? Бир транспортда борадиган жойга 60 сўмга борамизми?

— Менинг ишим йўқ. Орқага қайтишим керак. Аслида бу техник хизмат кўрсатадиган трамвай. Сизларга осон бўлсин, деб ёрдамга чиққанман. Яхшиликни билмас экансизлар.

Хуллас, йўловчилар тушишга мажбур бўлишди. «Ҳожатбарор» эса диспетчерлик пункти томон кетди. Мен у ерга бориб, ундан вагон рақами ва фамилиясини айтишни сўрадим.

— Фамилиям Мамажонов, вагон номери эса ана биқинида ёзилган, — деди у терс ўгирилиб кетаркан.

Лекин вагон тепасига ҳам, ён эшиклари олдига ҳам 16-маршрут деб ёзилганди. Номери эса 1557 экан. Техник хизмат кўрсатадиган трамвай эса махсус жиҳозланган бўларди... Наҳотки нафси ўпқон ҳайдовчининг мақсади тез ва кўпроқ пул ишлаш эканини ҳеч ким билмайди, деб ўйласа...

Билади. Чунки, эрталаб ва кечки пайтда 2-Тошкент тиббиёт институтига, унинг шифохоналарига борадиганлар ҳам, у ерлардан қайтадиганлар ҳам кўп бўлади. Юқорида айтганимиздек, манзил оралиғи ниҳоятда қисқа. Бориб-келиш тез бўлгач пул ҳам кўпроқ тушади. Озгина вақтда мўмай даромад ишлаб олган ҳайдовчилар эса кейинчалик ўз йўналиши бўйлаб юриш ўрнига трамвайни четга олиб дамини олаверади. Қарабсизки, одамлар кўчаларда транспорт кутиб сарсон.

Ўша 7 декабрь куни эрталаб биз йўловчилар 5 минут давомида учта 12-трамвайни ҳаракатда кўрдик. Ярим соатда зўрға келган 16-маршрут эса йўналиши бўйича юрмади. 9 декабрда эса, 12-маршрут бўйлаб юрган 2518 рақамли 7-трамвай ҳайдовчиси ҳам саккиз яримда Беруний бекатига етиб келгач, ўз йўналиши бўйлаб юриш ўрнига орқага қайтаман, деб туриб олди.

2-Тошкент тиббиёт институти шифохоналаригача борадиган трамвай йўналишида йўловчи кўплиги рост. Айрим мутасаддилар одамларга осон бўлиши учун қисқа йўналишга бошқа маршрутларни қўйиб юборишаётгандир. Лекин улар бунинг жабрини бошқалар тортаётганини, қолаверса шундай ҳам қийналганларнинг ҳамёнига зарар қилишаётганини билармикинлар?

Анча вақтдан бери 7-трамвайни ҳам Тиббиёт институти шифохоналари бекатигача чўзиш ҳақида гап бўляпти. Бизнингча тўғри фикр. Шунда 12-трамвай шарт эмас. Қолаверса, «Талабалар шаҳарчаси»даги диспетчерлар ва бошқа хизматчиларга ҳожат қолмайди. Одамлар эса сарсон бўлмайди. Чунки иш чуқур ўйлаб ташкил қилинмаган ерда оғирнинг устидан, енгилнинг остидан ўтиб ҳалойиқни кўчаларда қийнаб сарсон қиладиганлар тобора кўпаяверади. Уларга бирор чора бормикан? Бу ҳақда Тошкент шаҳар йўловчи транспорт ассоциациясидаги ўртоқлар нима деркин?

Каримжон РИХСИЕВ,
«Ўзбекистон овози» махсус мухбири.

ПАРТИЯНИНГ МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ МАФКУРАСИНИ ЯРАТИШГА ДОИР НУҚТАИ НАЗАРИ—МУШТАРИЙЛАР МУҲОКАМАСИДА

МЕВАЛИ ДАРАХТГА ЎХШАТДИМ...

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг миллий истиқлол мафкурасини яратишга доир нуқтаи назарини ўрганиш ҳар бир зиёли учун ҳам фарз, ҳам қарз.

Аввало, мафкура сўзининг луғавий маъносини ҳар ким ўзича талқин қилади. Ана шу сўз замирида Ватан туйғусига бўлган собитқадамлик, ҳаётга чанқоқлик, ҳақиқат-адолат уйғунлиги, билим чашмаларини очмоқлик, маънавий ва маърифий қадрият, миллий удум ва анъаналар, маданий меросимиз, экологияга бўлган эътибор, аҳлоқ-одоб, катталарга кўрсатиладиган иззат-икром мужассам.

Мен мафкура сўзини маъно жиҳатдан қиёфа деб, унинг ёнига Ватан, янгиланиш, шаклланиш, яратилиш, покланиш сўзларини қўшиб қўйишни истардим. Яъни истиқлол мафкураси мазмунан Ватан туйғуси ила янгиланади, шаклланади, яратилади, покланади. «Ватан остонадан бошланади», деб бежиз айтишмаган.

Истиқлол мафкурасини боғбоннинг янги ўтқазган ниҳолига қиёс қилгим келади. Боғбон — халқ, ниҳол — истиқлол мафкураси. Демак, халқ ўз истиқлол мафкураси қиёфасини мазмунан бойитиб, сайқалламас экан, келажак авлодлари олдида қарздор бўлиб қолиши тайин. Биз таъкидлаган ниҳол тўғри ўсиб, халққа хизмат қилиши, Ўзбекистоннинг буюк давлатга айланишида қўл келиши керак.

Бизнингча, бугунги кунда қуйидагиларга алоҳида эътибор бериш жуда муҳим:

Ҳар бир фуқаро она-Ватанни севиши, кўз қорачиғидай асраши зарур.

Экология мувозанатини сақлаб туриш учун ҳар бир фуқаро баҳор, куз ойларида мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқазиши, шу билан табиатни бойитишга хизмат қилиши керак.

Ёшлар ўртасида жиноятчилик, қиморбозлик каби иллатларнинг олдини олишда маҳалла қўмитаси, қишлоқ Кенгашлари, халқ ноиблари кенгаш жамоатчиликни оёққа турғазиши лозим.

Ҳар бир фуқаро маҳалласидаги ёлғиз, ногирон кишилар ҳолидан хабардор бўлиши;

Буюк сиймоларимизнинг асарлари, ўгит-ижодларини ўрганиб бориш;

Маданий ёдгорликларни сақлашда, уни бойитиб боришда қатнашиш;

Ўзбек тилининг миллий сайқалланишига ҳисса қўшиш;

Мустақил Ўзбекистоннинг ички ва ташқи сиёсатини тўғри тарғиб ва ташвиқ қилишда иштирок этиш зарур.

Булар, дарёдан томчи деганларидек, миллий мафкурамизнинг ниҳолига озуқа бериб турувчи томирчалардир. Ана шу томирчаларга озуқа бериб, куч-қувват бағишлаб турилса, ниҳол — мафкурамиз кундан-кун баравж ўсиб, улкан дарахтга айланади. Мен миллий мафкурамиз ҳақидаги фикр-мулоҳазаларимни кўчадан ўтиб бораётган бир мўйсафиднинг ёшларга қарата айтаётган қуйидаги насиҳати билан якунламоқчиман: «Болаларим, одамларни қадрлангглар — кам бўлмайсизлар, ота-онани ҳурмат қилинг — қариганда хўрланмайсиз, оилани асранг — армонда бўлмайсиз, ночорни изланглар — дунё топасизлар, ёмонликни ташланг — қул бўлмайсизлар, яхшилик қилинг — савобга ботасиз!».

Ҳа, мўйсафид отахоннинг сўзлари истиқлол мафкурамизнинг заминида ниш ураётган жилонинг акс-садоси эканлиги ҳеч кимда шубҳа уйғотмайди.

Зулхумор АБДУРАҲИМОВА,
Задарё тумани партия кенгаши Момохон ҳудудий партия ташкилоти котибаси.

МАЪНАВИЯТ ОЙНАСИ

Республика Олий Кенгашининг ўн учинчи сессиясида Президентимиз, партиямиз Раиси И. А. Каримов таъкидлаганидек, бугунги кунда олдимизда турган энг муҳим масалалардан бири бу — миллий истиқлол мафкурасини яратиш ва уни ҳаётимизга татбиқ этишдир.

Жамият тараққиёти тарихидан маълумки, ўз мафкурасига эга бўлмай ва унга асосланмай туриб ҳеч бир халқ ёки мамлакат келажакка ишонч руҳида яшаб, ривожлана олмайди. Чунки мафкура бу — мақсадлар, орзу — истаклар ва интилишлар мажмуидир. Ҳар бир халқ ёки давлат ўз мафкурасига эга бўлиши, ўша халқнинг тараққиёт йўли ва келажаги ўз мафкурасида ифодаланган бўлмоғи шарт.

Мафкурамизнинг миллийлиги ҳақида гап кетганда шуни унутмаслик керакки, миллийлик, аввало, юртимиз манфаати, унинг интилишлари билан яшаш маъносини билдиради. Шу нуқтаи назардан халқимизнинг феъл-атвори, анъаналари, удумлари, бағри кенглик, саховатлилик каби фазилатлари, бошқа миллат ва элатларга асрлар давомидаги муносабати ҳам янги мафкурада ўз аксини топаётганлиги қувонарлидир. Чунки бугунги кунда Ўзбекистонда олти миллиондан ортиқ ўзбек бўлмаган, турли миллат ва элатларга мансуб аҳоли истиқомат қилади. Шу халқларнинг манфаатлари, орзу-истаклари, интилишлари ҳам миллий мафкура ижодкорларининг эътиборидан четда қолмаган.

Гоҳида бизда бошқа халқлар маданиятидан, уларнинг урф-одатларидан бутунлай воз кечишимиз керак, — деб ваъз айтувчи кимсалар ҳам учраб туради. Лекин, динимизда миллат ажратиш катта гуноҳ саналиши ҳеч кимга сир эмас. Яратганнинг олдида у ким бўлишидан, қайси миллатга мансублигидан қатъий назар ҳамма баробар эканлигини эсдан чиқармаслигимиз керак. У бошқа миллатга хос одат, бу — бегона халқнинг удуми, деб жаҳон маданияти ютуқларидан бутунлай воз кечиш, менимча, нодонликдан бошқа нарса эмас. Ўзлигини билган халқ ўз миллий қадриятларини ҳурмат қилган ҳолда қардош халқларнинг энг яхши, инсонпарвар анъаналаридан турмушда кенг фойдаланиши лозим.

Миллий мафкурамизни такомиллаштириш жараёнида юқоридаги жиҳатларга янада кенгроқ ўрин берилса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Лойиҳада ҳақли равишда таъкидланганидек, эндиликда ҳамма гап айрим назарий қоидаларни ёдлаб олишда, ақидапарастликка берилиб кетишда эмас, балки уларни ҳаётга изчиллик билан татбиқ этишдадир.

Наманган шаҳрининг Дўстлик тумани ҳудудида ҳашар йўли билан бунёд этилган Машраб боғи, у ерда ҳар йили шоир таваллуд кунига бағишлаб машрабхонлик тантаналарининг нишонланиши, Наманганда туғилиб, ижод қилган, ўзидан бой маънавий мерос қолдирган буюк алломалар, олиму — фозиллар ҳақидаги маълумотларни жамлаган «Мерос» илмий-маърифий, маданий марказнинг ташкил этилиши шулар жумласидандир. Ўзгалар қарамоғидаги ёшларга кўрсатилаётган ғамхўрликлар, уларнинг никоҳ ва хатна тўйларини ўтказиб бериш халқимизнинг азалий фазилатлари — инсонпарварлик, меҳр-оқибат, саховат, мурувват каби инсоний туйғуларнинг намоён бўлаётганлигидандир.

Айниқса, ХДП вилоят Кенгаши қошида ташкил этилган тарғибот гуруҳининг республикамизда амалга оширилаётган ислоҳотлар, уларнинг туб моҳияти, юртбошимиз етакчилигида олиб борилаётган ички ва ташқи сиёсат, қолаверса, ХДП нинг дастурий ҳужжатларини аҳолининг турли қатламлари ўртасида кенг тарғиб қилиб келаётганлиги ижобий самаралар бермоқда.

Ўйлаймизки, миллий мафкурамиз лойиҳасида зикр этилган қоидаларни, унинг мазмуни ва туб моҳиятини халқ оммасига етказиш, уларни кундалик ҳаётимизга жорий этиш борасида жойлардаги партия ташкилотлари, маҳаллий ҳокимият идоралари ва кенг жамоатчилик фаол иштирок этадилар.

Ҳошимжон ДЎЛМОНОВ,
Наманган вилояти партия Кенгаши масъул ходими.

• *Мустақиллик уфқлари*

«МАЛИК» ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

Эркин Мавлонов, 1955 йилда туғилган. Маълумоти олий. 5 фарзанднинг отаси. Ўз меҳнат фаолиятини оддий ишчиликдан бошлаган. Бригадир, тармоқ агрономи, партия ташкилоти котиби вазифаларида ишлаган. Мана, икки йилдирки, «Малик» давлат хўжалигига раҳбарлик қилаётир. У билан суҳбатимиз хўжаликнинг бугуни ва эртаси ҳақида борди.

— Хўжаликнинг бугунги иқтисодий аҳволини қисқа таърифлаб берсангиз.

— Пахтачилик — хўжалигимиз иқтисодининг асосини ташкил этади. Бу йил 2791 гектар ерда ҳосил етиштирдик ва жами 650 миллион сўмга яқин даромад олдик. Бу соҳадан ҳозир 250 миллион сўм соф фойдамиз бор.

Бахтиёр Йўляхшиев, Убайдулла Очилов бош бўлган бригадаларда ҳосилдорлик 29 — 30 центнерданга етказилди. Кекса пахтакор Даврон Тўйчиев бошлиқ бригада жамоаси эришган натижалар ҳам мақтаса арзигули.

Ғаллачиликдан 10 миллион сўм, сабзавот, мева, узумчиликдан ҳам 10 миллион сўм даромад қилдик. Оқибатда ҳозир жамоамиз туман ҳамда вилоятдаги иқтисодий жиҳатдан энг бақувват хўжаликлардан бўлиб турибди. Эндиги вазифа — ана шу ютуқларни мустаҳкамлаб боришда.

— «Малик» чорвасининг довруғи ҳақида илгари кўп эшитар эдик.

— Чорвадорларимизнинг ютуқларидан ҳозир ҳам фахрланса арзийди.

Хўжалигимизда 3060 бош қорамол бор, шундан 908 бошини соғин сигирлар ташкил этади. Ҳар бош сигирдан ҳозиргача ўрта ҳисобда 3400 литрдан сут соғиб олинди. Эргашой Йўлчибоева, Зинаида Насибуллина каби чорвадорларимиз боқимларидаги сигирлардан ҳар куни 260 ўрнига 350 литрдан сут соғиб олмоқдалар.

Лекин гапнинг рости, ҳозирча ўз натижаларимиздан қониқиш ҳосил қилаётганимиз йўқ. Нега десангиз, мана икки йилдирки, чорвачиликдан фойда ўрнига зарар кўра бошладик. Хўш, нега? Мутахассисларнинг фикрича, хўжаликдаги ҳар бош қорамолга ярим гектардан озуқабоп экин майдони тўғри келиши лозим.

Бизда эса юқорида айтганимиздай 3060 бош қорамол бор. Бунга аҳоли қўлидаги 9 минг бош қорамолни қўшайлик. Озуқабоп экинлар учун ажратилган майдон эса 1100 гектарни ташкил этади, холос. Биз кўпдан озуқабоп экинлар майдонини 1509 гектарга етказишга имкон беришларини сўраб келамиз. Лекин туман ҳамда вилоят агросаноат уюшмалари раҳбарлари билан шу пайтга қадар бу борада бир хулосага кела олмаётирмиз. Мана, икки йилдирки, чорвачиликдан биз йилига ўрта ҳисобда 50 миллион сўм атрофида зарар кўраётирмиз. Хўш, нега?

Аввало барча қишлоқ хўжалик экинлари, шу жумладан ғалла, пичан, маккажўхори, бошқа ўсимликларни етиштириш таннархи кескин ошиб бормоқда. Ўз экин майдонларимиз камлик қилгани учун чорва молларини қишловдан беталофат олиб чиқиш учун четдан ем-хашак сотиб олишга мажбурмиз. Ҳозир 1 тонна сенаж 10 минг сўм, бир тонна пичан эса 25 минг сўм.

Лекин аҳвол шунақа экан-да, деб қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Чорвачиликни яна рентабелли соҳага айлантириш режалари ишлаб чиқилган. Яқинда озуқа цехини ишга туширдик. Бу цехни кенгайтирамиз. Бу йил кузги ғалла экинларини ўтган йилдагига нисбатан 150 гектарга кўпайтирдик. Энди ҳосилдорликни оширишимиз керак. Бригадиримиз Хидоят Садат ўғли 30 ўрнига 38 центнердан ҳосил олди. Бироқ суғориладиган ерлардан бундан ҳам кўпроқ натижага эришмоқ лозим.

— Қишлоқ жойларида саноат корхоналарини ташкил этиш хусусида нималар дея оласиз?

— Бу борада ким тез ҳаракат қилса — ўша ютади. Тўғриси, биз ҳалиям вақтни бой бериб қўйдик. Президентимиз бу борада ғоят ҳаётий муаммоларни ўртага қўймоқдалар.

Хўжалигимизда Ўзбекистон — Австрия қўшма корхонаси иш бошламоқда. Унда ерёнғоқ етиштирилади ва қайта ишланади. Келгуси йилдан бошлаб қўшма корхонада хўжалигимизнинг 300 нафар кишиси иш билан таъминланади.

Яна бир қувонарли ҳол — хўжалигимизда шакар заводи қурилишининг бошланаётганидир. Вакилларимиз Германияга бориб келишди. Келгуси йил охирида корхона ишга туширилиши керак. Шу пайтга бориб қанд лавлаги ҳосили етилади. Корхонада 150 киши меҳнат қилади ва унда йилига 50 тонна шакар ишлаб чиқарилади.

Булардан ташқари яқин кунларда «Малик» — «Сибекс» фирма корхонаси ҳам ишга тушади. Бу Россия Федерациясининг Сибирь ўлкасидаги бош корхона шоҳобчасидир. Унда «Малик» шифобахш суви шишаларга қуйила бошлайди. Бу корхонанинг ҳам хўжалигимизга катта иқтисодий самара бериши турган гап. Ускуналарни Екатеринбургдан олиб келдик. Ҳозир монтаж қилинмоқда.

— «Малик» азалдан тажриба-намуна хўжалиги сифатида республикага танилган. Бу борадаги изланишлар давом этаётирми?

— Дарҳақиқат, қишлоқ хўжалигида фан-техника тараққиётига оид қатор муаммоларнинг кўпчилиги бизларда синовдан ўтиб, сўнг катта ҳаётга йўлланма олган. Бундай ишлар ҳозир ҳам давом этаётир. Мана, бир мисол. Бу йил академик Расулмат Ҳусанов раҳбарлигида пахтачиликда экинларни томчилаб суғориш тажрибаси синовдан ўтказилди. Оқибатда 10 гектарли майдоннинг ҳар гектаридан 34 центнердан ҳосил олинди. Янгиликнинг яхши томони экинларни ўт босмайди, культивация қилинмайди, сув, ўғит тежалади ва ҳоказо. Биз келаси йили 500 гектарда ана шу усулда пахта етиштиришга аҳд қилдик.

— Энди қисқача бўлса-да ижтимоий ҳимоя борасидаги ишлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Хўжалигимиз маъмурияти ХДП ҳудудий ташкилоти, ишчилар қўмитаси билан ҳамкорликда бу масалага алоҳида эътибор бермоқда. Ижтимоий ҳимоя борасида аҳолининг барча қисмини қамраб олишга ҳаракат қилаётирмиз.

Меҳнаткашларга тухум, гўшт, картошка, сабзавот, мева сингари ўз хўжалигимизда етиштирилаётган маҳсулотларни арзон нархда етказиб бераётирмиз. Далада ишлаётганларга иссиқ овқат 50 фоиз арзон нархларда берилмоқда. Тўй, маърака билан боғлиқ бўлган транспорт хизматининг 60 фоизини хўжалик ўз зиммасига олган.

Хўжалигимиздаги 10 та болалар боғчасида меҳнаткашларнинг 1000 га яқин фарзандлари таълим олмоқда. Уларни гўшт, сут, тухум, лимон, карам, бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари билан тўла таъминлаб турибмиз. Хўжалигимизда яшаб меҳнат қилаётган уруш фахрийлари, ўқитувчи ва тарбиячилардан 385 нафарига ўзлари яшаб турган уй-жойлар бепул хусусийлаштириб берилди.

Хўжалигимизда қурилаётган 50 ўринли профилакторий яқинда ишга туширилади. Унинг қошида шифобахш сув билан даволайдиган бўлим очилади. Бу ҳам жамоа меҳнат аҳли учун катта имкониятлар туғдиради. Шу йил давомида 120 киши республикамиз санаторийлари, дам олиш уйларида ўз саломатликларини мустаҳкамлаб қайтдилар, яна 60 киши вилоятимиз ҳудудидаги оромгоҳларда дам олдилар. Одамларнинг ўртача ойлик иш ҳақларини кўпайтириб боришга ҳаракат қилаётирмиз. Жумладан, чорвачиликда у 90—100 минг сўмга тўғри келмоқда. 500 кишига «Ўзбекистон овози» газетасига хўжалик ҳисобидан обуна ўтказилди. Бу ишларимиз ўзининг ижобий самараларини беради, деган умиддамиз.

— Эркин Жайнарович, газетхонларимизга қандай истакларингиз бор?

— «Ўзбекистон овози» — халқ севган газета. Отахон газетамиз бу йил ўзининг 75 йиллик тўйини нишонлаётир. Бу республикамиз матбуоти тарихида ўзига хос муносиб ва унутилмас санадир. «Ўзбекистон овози»нинг қишлоқларда ихлосмандлари кўп. Шунинг учун қишлоқ ҳаёти, одамларимизнинг қувонч ва ташвишлари ҳақида кенгроқ, қизиқарлироқ мақолалар ўқишни истар эдик. Бу борада газета ижодий жамоасига ҳам, унинг кўпсонли мухлисларига ҳам зафарлар ёр бўлсин. Бизлар эса севикли газетамизни қўллаб-қувватлашга доимо тайёрмиз.

Абдужалил УМАРОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• *Янги иш жойлари*

ҚИШЛОҚ ЧЕВАРИ

Китоб туманидаги Охунбобоев номли ширкат жамоа хўжалиги қошида тикувчилик цехи фаолият кўрсата бошлади. Унда 50 дан ортиқ қишлоқ чевари янги иш жойига эга бўлди.

Бу ерда қишлоқ қизлари тикув машиналарини моҳирлик билан бошқармоқдалар. Барча ишлар конвейер усулида амалга оширилаяпти. Ҳар бир тикувчи маълум жараённи бажаради: бири фақат ёқа тикса, иккинчиси енгини ўрнатади. Бошқаси эса тугма қадайди. Тайёр кийимларнинг сифатини кўздан кечирадиган ва буюртмачига жўнатиш учун ўрайдиган қизларнинг ҳам қўли-қўлига тегмайди.

— Цехимиз Қарши тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси билан ҳамкорликда ишламоқда, — дейди цех бошлиғи Ҳасан Ражабов. —Биз икки томонлама шартнома асосида меҳнат қиламиз. Бирлашмадаги ҳамкасбларимиз бизга хом ашё етказиб беради. Материаллар бичиқчилик жараёни тўла бажарилган ҳолда келтирилади. Цехимиз эса эркаклар кўйлакларини тикиб беради.

Цехда йилнинг ўтган ойлари мобайнида қарийб 25 минг дона эркаклар кўйлаги тайёрланди. Натижада цех жамоаси ҳисобига 9 миллион сўмдан ортиқ пул келиб тушди. Шунинг 2 миллион сўмга яқини соф фойдадир.

Қишлоқ чеварлари жамоасида Ҳадича Мейликова, Ҳусния Воҳидова, Гулшан Йўлдошева каби тикувчилар ўз меҳнати билан обрў орттирди. Улар ойлик режаларини ортиғи билан бажариб, нуқул сифатли маҳсулот тайёрлашга эришмоқдалар.

С. ИСОМИДДИНОВ,
Китоб тумани «Ғалаба» газетаси масъул котиби.

ЭНЕРГЕТИКАНИНГ БУГУНИ ВА КЕЛАЖАГИ

Энергетиклар кунида иш натижаларимизга разм солиш ва келажакни чамалаб кўриш расм бўлиб қолган. Халқимизнинг шу удумига амал қилиб, айём арафасида пўндагина сарҳисоб қилиб кўрсак ва режаларимизни айтиб ўтсак ўринли бўлар.

Энергетикани келажакда ривожлантириш режасига кўра тармоқ корхоналари техникавий жиҳатдан қайта жиҳозланади, эскириб қолган ускуналар таъмирланади ва янгиланади. Газ турбинаси ва буғ-газ қурилмаларидан фойдаланиб электр энергияси ҳосил қилишнинг замонавий, серсамара технологиялари ўзлаштирилади. Ўзбекистондаги, шунингдек қўшни мустақил давлатлардаги гидроэнергетика қувватларидан фойдаланишга киришилади. Электр тармоқ хўжалиги кенгайиб, унинг моддий техникавий базаси мустаҳкамланиб бораверади, бу халқ хўжалиги ва республика аҳолисининг энергияга бўлган талабини тўлароқ қондириш учун зарурдир. Айни вақтда энергиянинг ҳали расм бўлмаган, қайтадан тикланадиган манбаларини топиш ва ишга солиш ҳам муҳимдир; бу ўринда мен яна иқтисодиётимизнинг барча тармоқларида энергияни камроқ сарфлайдиган янги техника ва технологияларни жорий этиш нечоғлиқ муҳим эканлигига эътиборингизни қаратмоқчи эдим.

Лойиҳачилар, қурувчилар, олимлар ва энергетиклар неча-неча авлодларнинг меҳнати, истеъдоди, куч-ғайрати ва саъй-ҳаракати билан республикамизда қудратли энергетика саноати бунёд этилгандир: Жами электр станцияларимизнинг қуввати деярли 11 миллион киловаттдан ошиб кетди. Бўзсувдан тортиб Фарҳод ГЭСигача, Оққовоқдан тортиб Чорвоқ ГЭСигача, Тошкент иссиқлик станциясидан тортиб Навоий ДНЭСигача буларнинг ҳаммаси ҳамкасбларимизнинг қолаверса, республикамизнинг фахрий ифтихоридир. Эндиликда эса тўқсонинчи йилларда тармоғимизнинг ривожланишининг кўрки, мустақиллик замонасининг техникавий обидаси бўлиб қоладиган Толимаржон иссиқлик станцияси бунёд этилмоқдаки, ундаги ҳар бир энергетика блокининг қуввати 800 минг киловатт бўлади. Ҳали Марказий Осиёда бундай катта станция қурилмаган эди.

Ўзбекистон энергетика системаси мамлакатимизнинг энергияга эҳтиёжини тўла-тўкис қондирмоқда, нурнинг бир қисми қўшни Марказий Осиё республикаларига, Қозоғистоннинг жанубий вилоятларига ва Афғонистонга ҳам узатилмоқда. Бу йил республикамизда электр энергия истеъмоли қарийб 49 миллиард киловатт-соат бўлади.

Ўзбекистон мустақил давлат бўлди, бутун иқтисодиётимиз бозор муносабатларига ўтмоқда, ана шундай шароитда энергетиканинг ниҳоятда мақбул тизими ва мутаносиблигини вужудга келтириш айни муддаодир. Тармоғимиз бундан буён ҳам иссиқлик электр станцияларини ўстриш йўлидан боради. 1995 йилгача янги Ангрен ДНЭСидаги қувват 2400 квт га етади, Муборакдаги иссиқлик электр марказида 80 МВт ли 3-труба-генераторни ишга туширишни мўлжаллаб турибмиз. Амударёнинг қуйи оқимида саноат анча ривожланаётганлигини назарда тутиб яқин 6—7 йил ичида Тахиатош ДНЭСида иккита 215 МВтли блок бунёд этилади.

Гидроэнергетика тараққиёти ҳам назаримиздан четда қолаётгани йўқ. Ўзбекистон Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги сув хўжалиги объектларида ГЭСлар лойиҳалаштириш ва қуриш режасини ишлаб чиқди. Шунга кўра яқин йиллар ичида Тўпалон, Ҳисор, Сўх ГЭСлари қурилади. Буларнинг жами қуввати 235 МВт атрофида бўлиши назарда тутилмоқда.

Қуёш нури ва шамол кучидан фойдаланиш соҳасида ҳам дастлабки ишлар бошланган. Ўрта Осиё иссиқлик электр станцияларини лойиҳалаш институтида 1992 йилда қуёш-иссиқлик электр станциясининг модуль нусхасидаги лойиҳаси тайёрланди. Бухоро электр тармоқлари корхонасига қарашли Қоракўл подстанциясида эса қуёш нуридан фойдаланиб чучук сув тайёрлайдиган қурилмаси ишлаб турибди. Фарҳод ГЭСи ёнида 16 киловаттли шамол агрегати тажриба тариқасида ишлатилмоқда. Шу йилнинг охиригача яна иккита ана шундай шамол агрегати қурилади.

Республикамиз шаҳарларидаги ҳар бир хонадоннинг ёруғ ва иссиқ бўлиши, жўмраклардан иссиқ сув тушиб туриши ҳам вазирлигимиз ишчилари ва мутахассислари зиммасига юклангандир. Бу йил истеъмолчиларга 26,5 миллион г.кал иссиқлик энергияси етказиб берилади. 11 ойлик иш натижалари бу ишнинг уддасидан чиқишимизни кўрсатиб турибди.

Энди икки оғиз электр тармоқлари корхоналарнинг фаолияти хусусида. Бутун тизимимиз қатори буларнинг вазифаси ҳам Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалиги ва аҳолига узлуксиз, бетиним, зарур миқдорда электр энергияси етказиб беришдан иборат. Бошқа минтақалар билан таркиб топган иқтисодий алоқаларнинг барбод бўлгани, моддий-техника таъминотидаги қийинчиликларга қарамай, электр тармоқларида хизмат қилаётган ходимлар катта ишларни рўёбга чиқаришди. Бу ўринда бир-иккита мисолни айтиб ўтиш ўринли бўлар: Тошкентдаги «Файзиобод» подстанциясида қуввати 200 МВА бўлган трансформатор фойдаланишга топширилди. Пойтахтимиздаги Юнусобод туманида аҳоли зич жойлашган, йирик замонавий корхоналар ишлаб турибди. Шу боисдан ҳам электр таъминоти тўкис бўлиши лозим. Шу мақсадда «Киров» подстанциясидаги трансформатор қуввати каттароқ трансформатор билан алмаштирилди. Самарқанд ва Жиззах вилоятларидаги тармоқларда ҳам трансформаторларнинг қуввати ортди. Наманган вилоятида эса, гарчи режада кўзда тутилмаган бўлсада, «Оросительная» подстанциясининг иккинчи навбати қуриб битказилиб, ишга туширилди.

Тошкент, Фарғона, Сирдарё электр тармоқларида таъмирлаш ишлари кучланишни узиб қўймай, яъни электр таъминотини тўхтатмай амалга оширилмоқдаки, бу қанчадан-қанча маблағ ва вақтни тежашга имкон бермоқда. Яна бир янгилик — электр тармоқларида автоматлаштирилган бошқарув системасининг қўлланилишидир. Ўзбекистон энергетика системасида биринчи бўлиб Бухоро вилоятида ана шундай оператив-ахборот мажмуи ишга солинди.

Юқори кучланишли электр узатиш линиялари тортилиши бундан буёнги 6—7 йил ичида ҳам кенг кўламни касб этади. Бундан муддао янги станциялар билан шаҳар-қишлоқларни, йирик саноат марказларини боғлаш, истеъмолчиларни энергия билан узлуксиз таъминлашдир. Бу ўринда 500 киловольтли подстанцияларда трансформаторлар қуввати икки баробар ортишини айтиб ўтиш ўринлидир.

Шу йилнинг ўн ойи мобайнида қарийб 39 миллиард квт. соат электр энергияси ишлаб чиқарилди. Нефть ва газ ёнилғиси тақчил бўлиб турган ҳозирги вақтда гидроэлектр станцияларимиз, айниқса унумли ишламоқда. Бу станцияларнинг жамоалари топшириқни 126,5 фоиз қилиб адо этдилар. Иссиқлик энергияси истеъмолчилари ҳам сира тақчиллик сезишаётгани йўқ.

Мен вазирлигимиз раҳбарияти номидан тармоғимизда ишлаётган неча ўн минглаб нурчиларимизни касбкор байрами билан қутлайман, уларнинг оғир ва шарафли меҳнатлари баракали бўлаверсин.

Т. МУРОТОВ,
Ўзбекистон Энергетика ва электрлаштириш вазирининг ўринбосари

• *Пахта селекцияси*

ЖАҲОН БОЗОРИНИ КЎЗЛАБ

Яқинда Г. Зайцев номидаги Ўзбекистон Ғўза селекцияси ва уруғчилиги илмий тадқиқот институтида мувофиқлаштириш кенгашининг мажлиси бўлди.

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик Фанлари академиясининг, республикадаги бошқа илмий муассасаларнинг етакчи мутахассислари республикамизда етиштириладиган асосий экинлардан бири — ғўза селекцияси ва уруғчилигини ривожлантириш муаммолари ва истиқболларини муҳокама қилдилар. Кенгаш кўриб чиқиши учун шу соҳадаги тадқиқотларнинг янги натижалари тақдим этилган эди. Синаш учун топширилган янги ғўза навларининг истиқболлари кўриб чиқилди.

Мувофиқлаштириш кенгашининг раиси, ғўза селекцияси ва уруғчилиги илмий тадқиқот институтининг директори, профессор А. Эгамбердиевнинг таъкидлашича, мустақил Ўзбекистон давлати жаҳон иқтисодий тизимига қўшилишга, жаҳон бозорига, жумладан жаҳон пахта бозорига чиқишга ҳаракат қилмоқда. Бу эса пахта сифатини тубдан яхшилаб, жаҳон андозаларига мослаштиришни талаб қилмоқда. Шу сабабли республикамизда пахта маҳсулотларига меъёрий талаблар ошдики, бу ҳол селекциячи олимларнинг вазифаларини қийинлаштиради. Ўзбекистонда пахтачиликни илмий жиҳатдан таъминлаш учун ғўзанинг энг юксак талабларга ҳам мос келадиган янги навларини яратиш ва кўпайтиришга доир устивор йўналишни ривожлантириш талаб қилинади.

Мувофиқлаштириш кенгаши мажлисида Қозоғистон ва Туркманистон илмий ташкилотларининг вакиллари иштирок этди.

СУРАТДА: йиғилиш қатнашчилари ғўза селекцияси ва уруғчилигини ривожлантириш уфқлари ҳақида суҳбатлашмоқда.

Р. НУРИДДИНОВ (ЎзА) олган сурат.

янгиликлар воқеалар хабарлар

„БИЗ КИМ, МУЛКИ ТУРОН..“

«ВАТАН ҲИМОЯЧИСИ» ГАЗЕТАСИ

● **Тожикистон Республикасида яна бир янги газета — «Ватан ҳимоячиси» нашр этила бошланди.**

Тожикистон Республикаси Мудофаа вазирлиги органи бўлган газета тожик ва рус тилларида чиқмоқда.

ҚОЗОҒИСТОНДА НАВБАТДАН ТАШҚАРИ САЙЛОВ

● **Қозоғистонда бўлиб ўтган парламент йиғилишида навбатдан ташқари сайлов ўтказишга қарор қилинди.**

Бу сайлов 1994 йилнинг 7 мартига белгиланди. Унгача барча сиёсий партиялар ўз номзодларини кўрсатишлари керак. Янги парламентда ҳозиргидек 360 депутат эмас, балки 177 депутат бўлади. Улар сиёсатни ва қонунчиликни яхши биладиган, ишчан ва фидойи кишилар бўлиши зарурлиги таъкидланди.

АЛМАТИДА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ

● **Қозоғистонда давлат тасарруфидаги корхоналарни кенг миқёсда хусусийлаштириш бошланди. Жумладан, Алмати ва Қарағандадаги маргарин-ёғ заводлари ҳиссадорлик корхоналарига айлантирилиши эълон қилинди.**

Ҳозиргача бу заводларни олишга ўндан ортиқ хорижий фирма ва ширкатлардан таклиф тушди. Хусусийлаштириш бўйича давлат комиссиясининг билдиришга кўра, заводлар ҳиссасининг 49 фоизи ширкатларга, 10 фоизи шу корхоналарнинг ишчиларига сотилади. Қолган 41 фоизи эса Қозоғистон ҳукумати ихтиёрида қолади.

ЯНГИ ОРОМГОҲ

● **Туркиянинг Анталё шаҳрида Қозоғистон учун оромгоҳ қурилишига 44 минг квадрат метрли майдон ажратилди.**

Бу ҳақдаги ҳужжатни Туркия ташқи ишлар вазири Ҳикмат Четин ва Қозоғистоннинг Анқарадаги элчиси Қанот Сайдубоев имзоладилар.

Маълум бўлишича, ўтган йили Қозоғистон раҳбари Нурсултон Назаробев Анталёда дам олган чоғида денгиз бўйидаги ажойиб манзараларни ва бу ернинг иқлимини ёқтириб қолган экан. Унинг Қозоғистон учун дам олиш маскани қуришга жой ажратиб бериш ҳақидаги илтимоси Туркия ҳукумати томонидан қондирилган.

Ҳужжатни имзолаш пайтида Ҳикмат Четин бошқа туркий республикалардан ҳам ана шундай таклифлар тушганини, Туркия ҳукумати уларга ҳам ер ажратишини, бу иш қондардошлик рамзи эканини таъкидлади.

ЎРАТЕПА СУВИ — ЭКСПОРТГА

● **ЛЕНИНОБОД вилоятининг Ўратепа шаҳрида ичимлик суви чиқарадиган Тожикистон—Чехия қўшма корхонаси қуриляпти.**

Корхона қурилишига 14,5 миллион АҚШ доллари ажратилган. Худди шу миқдордаги маблағга Италия, Германия, Франциядан ускуналар келтирилади. Корхона икки йилдан сўнг ишга туширилиб, ҳар сменада 5000 шиша идишда шифобахш сув тайёрлаб чиқаради. Бундан ташқари завод қошида ярим литрдан 2 литргача бўлган пластмасса шишалар тайёрлайдиган цех ҳам қурилади.

Маълумки, Ўратепа булоқлари ўзининг шифобахш суви билан машҳурдир. Мазкур корхонада эса ана шу булоқлардан чиққан шифобахш сув пластмасса шишаларга солиниб, хорижий мамлакатларга жўнатилади. Ҳозирнинг ўзидаёқ Ўратепа сувига кўпгина мамлакатлардан буюртмалар тушмоқда.

ХАЛҚАРО КОСМИК МАРКАЗИ

● **ДУШАНБЕ. Тожикистон Республикаси Вазирлар Кенгаши бундан буён ҳам бир меъёрда иш юритиши ҳамда муҳим халқаро илмий дастурни бажариши учун Тоғли Бадахшон мухтор вилоятидаги Оқ—Ихар фазовий тадқиқотлар илмий станциясини республика фанлар академияси раёсати ҳузуридаги халқаро космик тадқиқотлар марказига айлантириш ҳақида қарор қабул қилди.**

Энди бу ерда космик фазони тадқиқ этиш давом эттирилади. Мазкур ишга Россия, Ўзбекистон, Қозоғистон ҳамда бошқа хорижий мамлакат олимлари ҳам жалб этилиши режалаштирилмоқда.

БИТИМ ИМЗОЛАНДИ

● **БИШКЕК. Ўтган куни кечқурун АҚШ вице-президенти Алберт Гор Қирғизистон пойтахтига келди.**

Эртаси куни у жумҳурият ва парламент раҳбарлари билан учрашди, миллий университетда Қирғиз—Америка факультетининг очилишида иштирок этди. Алберт Гор ва Асқар Акаев Қирғизистон билан АҚШ ўртасидаги «Сармояларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоя қилиш» шарнотмасининг ратификация ёрлиқларини алмашиш ҳақидаги протоколини ҳамда иккала мамлакат ҳукуматлари ўртасидаги «Агробизнес ва қишлоқ тараққиёти бўйича қўшма комиссия таъсис этиш ҳақида»ги битимни имзоладилар.

(Марказий Осиё давлатлари ахборот агентликлари ва рўзномаларидан олинди).

янгиликлар воқеалар хабарлар

• *Табиат ва инсон*

БОШДАГИ СУВ ИЧАР, ОЁҚДАГИ УВ...

Дилбар МАҲМУДОВА кейинги йилларда табиат муҳофазаси, экологияга доир бир туркум публицистик мақолалар эълон қилди.

Унинг Орол ва Оролбўйини ҳимоя қилиш республика қўмитаси томонидан ташкил этилган «Амударё—92» илмий-амалий ва хайрия экспедицияси иштирокчиси сифатида олган таассуротлари «Куйган диёр» рукни остида матбуотда эълон қилинган эди.

Қуйидаги мақолалар ўша туркумнинг давоми бўлиб, у «Сирдарё—93» илмий экспедицияси сафари натижасидир.

1. ГУЛЛАР СЎЛМАСИН, ОРОЛ ЎЛМАСИН!

Иқлими иссиқ, табиати қуруқ бўлган Ўрта Осиё халқлари ҳаммавақт сувга ташна яшаганлар. Шунинг учун ҳам канал ёки ариқ қазиш азалдан савоб иш саналган. Сув тежалган. Иккита — учта ҳовуз билан бутун бир шаҳар аҳолиси ичимлик суви билан таъминлаб турилган. Ташна одамга сув тутганга энг катта миннатдорчилик туйғуси — сувдек сероб бўлинг, деган истак билдирилган. Зеро, сув бор ерда ҳаёт бор. Ҳовлисидан ариқ суви ўтган оила ўзини энг бахтли ҳисоблаган.

Шунинг учун ҳам халқ сувни энг катта бойлик деб ҳисоблаган ва уни кўз қорачиғидай асраган.

Ҳали бу оламга неча авлодлар келиб-кетади. Аминмизки, улар биз босиб ўтган 70 йилнинг даҳшатли асоратларини куюниб эслайдилар. Бугун эса биз ана ўша яраларга малҳам қўймоқчимиз, келгуси авлодларга эса тоза ҳаво, тоза сув, тоза ер, тоза... қолдирмоқчимиз... Шу билан бирга бор ҳақиқатни ҳам айтиш керак.

Марказ биз — Ўрта Осиё халқларининг тақдири, қисмати билан мутлақо қизиқмагани, балки унга бизнинг бойлигимизгина керак бўлгани бугун рўйи-рост кўриниб турибди. Улар олтинга тенг пахтамизни қанча кўп етиштирсак шунча кам дейишди. Пахта топшириш буюртмаси йилдан-йилга кўпайса кўпайдики, камаймади. Кўпайганда ҳам миллион тонналарга ошириб бораверди. Бу миллионлар замиридаги асосий омил — сув бойлигимиздан жудо бўлаётганимизни кўриб туриб, кўрмасликка олдик. Қанча кўп ер ўзлаштирилса шунча кўп сув керак бўлди, сув...

Ўрта Осиёда ўзлаштирилган ерларнинг аксарияти эса суғорма деҳқончиликка асосланган. Собиқ СССРнинг 95 фоиз пахтаси, 40 фоиз шолиси, 25 фоиз сабзавот ва полиз экинлари, 32 фоиз узум ва ҳўл меваси Оролга оқиб турган сув ҳисобига етиштирилди.

Ғўза суғориладиган пайтларда мевазорларга оқиб борадиган сув йўллари тақа-тақ беркитиб қўйилаверди. Оқибатда миллион-миллион туп мевали ниҳоллар ёз бошланмаёқ қуриб-қовжираб қолаверди.

Сув мўл-кўлчилигига эришишнинг бирдан-бир омили сув омборларини қуриш деб ўйладик ва бунга қизғин киришиб кетдик.

Тўғри, сув омборларимиз ...ла эди. Лекин унга ...йинган далалар нақ қоршишган, аммо меъдаси ...ймаган, илиги пуч одам... ўхшарди. Наинки омбор...ги сувлар экин-тикинлар ...илдорлигини ошириш, ...салланмаслигига ёрдам ...риш хусусиятларини йўқ...а бошлаган эди. Биология фанлари доктори Аҳ...қул ака Эргашев таъби...билан айтганда, сувнинг ...и ҳосил учун зарур эле...тлари омбор тубига чў...б қолаверарди. Олим сув ...борлари тагидаги чўкин...лар қазиб олиниб, мине...ўғит сифатида фойда...адиган вақтлар келиши ...гап эмас, дейди кую...

...ахтанинг гербицид, пес...ид отлиқ дориларга бўл...эҳтиёжи эҳтимол унга ...таркибида минерал ...гларнинг етишмаслиги ...аблидир. Бу заҳарли ...ёвий моддаларга шу қа...хуруж қўйидикки... Тўғ...у ҳосилдорликни ошир... Зеро, пахта-ю шолидан ҳосил олганимиз сайин ...имиз, айниқса қишлоқ аҳлининг боши касалдан чиқмай қолди. Негаки, кимёвий моддалар пахтазорлар, шолипояларни тўйинтириб, оқавалари Амударё, Сирдарёга қуйиларди. Бу сув ундан истеъмол қилганларга бало-қазо бўлиб ёпишарди. Натижада болалар ва оналар ўлими кўпайди.

Қоракўлдаги юқумли касалликлар шифохонаси ва туғруқхонасида бўлганимизда биринчи фарзандларини табиий йўл билан эмас, балки жарроҳ ёрдамида туғаётган оналар, ўттиз ёшга етмай тишлари тўкилиб кетаётган камқон, организмлари турли юқумли касалликларга дош беролмай қолган ёки тери, кўз касалликларидан азият чекаётган беморларни кўрдик.

— Ҳа, аҳвол осон эмас, — деган эди ёзувчи Тўлепберген Қаипбергенов Нукусдаги учрашувда. — Агар кўлмакдаги қурбақани олиб қайнаб турган сувга ташлаб юборсангиз у ўша заҳотиёқ ўлади. Агар сиз у яшаётган сувни аста-секин иситиб, қайнаш даражасига олиб чиқсангиз ҳам у ўлмайди. Негаки, у ўша шароитга мослашади, кўникади.

Орол бўйи ва Оролни ҳимоя қилиш Республика қўмитаси томонидан ташкил этилган «Сирдарё—93» илмий-дўстлик экспедицияси ўз сафарини Норин дарёси сувини экологик жиҳатдан қай аҳволда эканлигини ўрганишдан бошлади.

Норин қардош Қирғизистон билан Ўзбекистон чегарасида. Дарёнинг у ёғида қирғизлар, бу ёғида эса ўзбеклар яшашади. Улар ўзаро қуда-анда, дўсту -биродар. Дарёнинг тақдири икки халқ учун ҳам баробар. Биз дарё ёқалаб Қирғизистон томонга борганимиз сари кўнгилсиз манзарага дуч келавердик: Тошкўмир шаҳридан тўғридан-тўғри дарёга оқизилаётган кўмир қолдиқлари, чорва фермаларининг чиқиндилари, турли-туман канализациялар йўли... дарёга тўғирлаб қўйилган. Ўзбекистон тарафда ҳам аҳвол бундан дуруст эмас. Қишлоқ хўжалигига ишлатилган кимёвий ўғитлар, ёғ, ун заводлари чиқиндилари дарё бағрини пора-пора этмоқда. Ахир, Норин республикамизнинг мироббошиси бўлиб, ундан катта Наманган канали, чап қирғоқ Норин канали, Шимолий Фарғона, Катта Андижон канали сув олади. Фарғона, Жалолобод, Ленинобод вилоятлари аҳолиси бу дарёдан сув ичади-ку!!!

Навбатдаги бекат — Катта Фарғона каналининг бош тўғони эди. Бундаги тоза, беғубор сувни кўриб баҳри дилимиз очилди. Шифобахш, энг тоза сув, деб таъриф беришди олимларимиз. Қашқадарё, Сурхондарёдан ҳам келиб сув ташиб кетишар экан. Буларни кўриб канал қазилган афсонавий 45 кун ҳақида ўқиган ва эшитганларим ёдимга тушди.

Сафаримиз Намангандан — Андижонга — Советобод, ҳозирда Хонобод деб номланаётган шаҳри азимга қараб давом этади. Қаршимизда 120 гектарли ям-яшил боғ намоён бўлади. Бундаги икки гектарлик кўл суви жимирлаб кўзингни олади. Помир, Тянь-Шань тоғ чўққилари қўл етгудек яқин кўринади. Хитой чегарасигача ҳавони ифлослантирадиган бирорта ҳам корхона йўқ. 1978 йилда бу ерда Андижон сув омбори қурилган. Асрлар бўйи сув ичмаган адирларнинг қанчадан-қанчаси ўзлаштирилган. Аслида Хонободни обод қилган унинг Қорадарёси. У Норин билан қўшилиб, Сирдарё бўйлаб оқаётир. Бу водийнинг ҳавоси, табиатидан Кавказ дам олиш масканларининг нафаси келаётгандай...

Қорадарё... Хайрли оқ ишларингдан кўнгилларимиз ёришиб, Чордара томонга равона бўламиз. Чордара сув омбори атрофида 31 минг аҳоли яшайди. Улар шоли ва бошқа экин-тикинларини суғоришади, яна етти давлат хўжалиги ўз экинларига сувни шу ердан олади.

— Чордара бизнинг ризқнасибамиз, — дейди шаҳар ҳокимининг ижтимоий масалалар бўйича муовини Мейерхон Алламасов. — Шундай экан, ким ризқини беҳудага сочиб юборишни истайди. Кўп бирлашса кўл бўлур, деган халқ нақлига амал қилайлик.

Қардошларимизнинг омбор сувини тоза сақлашга интилаётганликлари, бу борада қатор чора-тадбирлар амалга оширилаётганидан кўриниб турибди. Тўғон атрофида сувни ифлослантирадиган манбалар йўқ. Лекин, шуни очиқ айтмоқ керакки, сув исрофгарчилиги бор. Чордара сувининг кўтарилган жойи Чинозгача етиб боради. Бундан Қизилқум секундига 200 куб метр сув олади. Ана шу сувнинг ярми қумга сингиб кетаётибди. Қизилқум каналидан 14 та совхоз ерлари суғорилади. Чордара сув омборидан қишда секундига уч кубометр сув буғланиб кетса, июль ойида секундига 86 кубометр сув буғланади. Кенглиги 40, узунлиги 80 чақирим келадиган Чордара канали сувининг ерга сингиб кетган ва буғланаётган қисми Оролнинг насибаси эмасми?

— Дарҳақиқат, Орол ризқи йўл-йўлакай сочилиб ётибди. Чордара тўғонидан Ҳайдаркўлгача 1—2 куб метр сув бекордан-бекорга оқиб кетаётибди. Йўқса, Ҳайдаркўл бу қадар кенгайиб кетмасди, — дейди экспедиция аъзоси, геология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон табиий фанлар академиясининг мухбир аъзоси Рашот Назирқулович Иброҳимов. — Сув тўғонлардан тошиб, четга силжиб чиққан ва исроф бўлган, ботқоқлик, кўлларга айланган. Сафардан мурод-мақсад нафақат сув исроф бўлаётган нуқталарни аниқлаш, балки, сувнинг тозалигига эришиш, Оролга эса ана шундай тоза сув қуйилишини таъминлашга ёрдам бериш. Очиғини айтганда, сув бошидан булғаланган. Унинг таркибидаги туз литрига 3,5 —4 граммгача боради. Шолипояларга қуйилган дарё сувлари турли дориларга тўйиниб, яна дарёга оқизиб юборилялти. Сувни заҳардан тозаловчи дренажлар қурилишига эътибор берилмаган...

Сафар мобайнида олимларимизнинг ён дафтарлари тўлиб кетди. Ҳар қайси объект ўрганилгач, фикр-мулоҳазалар ўртага ташланади. Баҳс, мунозара, фикр алмашувлар узоқ давом этади... Билдимки, сафаримиз изсиз кетмайди. Республикамизнинг кўзга кўринган бу мутахассислари «Сирдарё—93» бўйлаб кўрган-кечирганлари ҳақидаги аниқ хулосаларини, албатта, бир ерга тўплаб, бу ҳақда ахборот тайёрлайдилар. Дарё, каналлар, ариғу зовурлардан текшириш учун олинган сувлар таҳлил қилиниб, уларнинг таркиби, нечоғли тоза ёки ифлослиги далиллар билан исбот этилади... Оролга сув йўлларини очиб юбориш ҳақида кўпдан буён бонг урамиз. Бу борада юзлаб лойиҳалар тузилди, ўнлаб экспедициялар уюштирилиб, илмий текширишлар ўтказилди. Афсуски, уларни ҳаётга татбиқ этиш ҳамон пайсалга солиб келинаётир. Бизнинг экспедиция қисмати ҳам ана шундай бўлишини сира истамасдик.

2. СЎНГГИ ТЎҒОН

Минг бор эшитгандан, бир бор кўрган яхши, дейдилар. Катта Фарғона канали, Норин дарёси, Тўхтағул, Андижон сув омборлари, Сўх дарёси, Чордара, Қизил Ўрда, ҳамма-ҳаммаси ортда қолди. Қазали—сўнгги тўғон томон автобусимиз елиб боради.

...Автобус ойнасидан ташқи манзарани кузатавериб кўзларинг толиқади. Табиат кўринишлари гўё бир хилдек, унга қизиқишинг сусайгандай бўлади. Ҳорғин, заъфарон далалар, ярми шолизору, ярми кўлмак шўр босган ерлар тез-тез алмашаверади. Ўзанини тўлдириб оқиб келаётган дарё бора-бора каналларга бўлиниб, уни кўз илғамай қолади...

Сирдарё! Сени не аҳволга солиб қўйдик-а! Наҳотки биз жаҳондаги энг серсув дарёлар ҳисобланмиш Амударё билан Сирдарё соҳилларига макон қурган энг бахтли халқ эканлигимизни унутиб қўйдик! Бутун ризқ-рўзимиз, бойлигимиз ана шу дарёлар саховатидан, уларнинг қадрига нечоғли етмоқ керак эди, ахир! Ваҳолонки, Ватанимиз ерларини обод этадиган қанчадан-қанча сув, қамишзорлар, тўқаю-кўлларга оқиб, тошиб ётибди. Бунинг олдини ололмаганимизга ачинаман. Инсон қадами етган жой борки, унда на терак, на тол ва на арча бор! Уларни шафқатсизларча кесиб олиб иморатларга ишлатавердик. Арча бор жойда сув сақланиши, у ерни эрозия касаллигидан сақлаши, баргидан эса фойдали эфир мойи таралиб туриши ва яна қанчадан-қанча яхши жиҳатлари ҳақида ўйлаб ҳам кўрмадик. Ҳатто саксовулзорлар онда-сонда учрайди...

Ўзимизга кони фойдали нарсаларнинг илдизига болта урганмиз. Ўтган кунимизни ўйлаб, келажакни унутганмиз. Йўқса, тўқайзорларни йўқотиб юборармидик?! Ахир тўқайзорлар сув тозалигини таъминлайдиган манбалардан бири-ку. Неча соатлаб йўл босиб боряпмизу ҳайвонот оламидан ном-нишон кўринмайди. Унда-бунда лўкиллаб бораётган туяларни демаса, чўл ҳайвонларидан жайрон, сайғак, товус қаёқда дейсиз?

— Мол-ҳолларга жабр бўладиган бўлди-да, — деди олим Қаюм ака Одилов. ем-хашак ўсмаётган тақир ерларга ишора қилиб. — Ишқилиб қишдан эсон-омон чиқиб олишсин-да...

— Терак, жийда дарахтларини ёки жингил ўсимлигини айтмайсизми? Наҳотки буларга ҳам қирғин келган?! — суҳбатга аралашади Тошкент Давлат университети биология факультети юксак ўсимликлар ва экология кафедраси мудири, профессор Ҳошимжон ака Охунов. — Сув ўсимликлари-ку йўқ ҳисоби. Улар сувни тозалаб турарди. Ахир, тоза сувдагина балиқ уруғ ташлаб, кўпаяди. Акс ҳолда камайиб кетаверади...

Кейин икки олим ўсимликлар дунёсининг оғир аҳволи ҳақида дардлашишди. Уларнинг суҳбатидан Ўзбекистон ўсимликлар дунёси «Қизил китоби»нинг иккинчи нашри тайёрланаётганини билиб олдим. Китобда уч юздан ортиқ ўсимликлар номи келтирилибди. Улардан бири — қизил мия ўсимлиги хусусида айниқса узоқ фикр алмашишди. Бу ўсимлик илдизидан 200 хил дори-вор олинган, ҳатто хорижий давлатларга ҳам сотилган экан.

— Бир вақтлар шундай нодир гиёҳлар мана шу Қазалида ҳам ўсган десак, бугун бизнинг устимиздан кулишлари мумкин, — дейди Охунов. — Шундан ҳам кўриниб турибдики табиатимиз, еру сувимиз нақадар ўзгариб кетган...

Қазали шаҳри марказига яқинлашганимиз сайин дарё ва унинг соҳилидаги ерлар, табиат манзаралари кўнгилсиз тус ола бошлади. Тўқайзорларда бемақсад оқиб ётган сувлар, дайди сувлардан пайдо бўлаётган кўлчалар...

Ҳа, жойларнинг табиатига қараб одамларнинг туриш-турмуши, сиҳат-саломатлигига баҳо бериш мумкин. Шунга кўра бизни олдинда кўнгилли учрашувлар кутмаётганини ҳис этиб турардик.

Қазали кафтаккина жажжи шаҳар экан. Географик маълумотларга қараганда посёлкада 45 минг аҳоли яшайди. Аҳолининг асосий тирикчилиги шоли етиштириш, чорвачилик. Илгарилари бунда етиштирилган шолиларни Қизил Ўрдага гуруч қилиш учун етказиб туришар эди. Қазалининг ўзида шолини қайта ишлаб чиқариш корхонаси қурилиши билан бу қийинчиликлар барҳам топди.

Қарлан кўпригидан туриб Сирдарё оқимини кузатамиз. Мезбонлар бу кўприк яқинда қайтадан қурилганини айтишди. Баҳорда уни сув олиб кетибди. Бундай кўприкдан асли тўртта экан. Ҳар йили кўклам ойларида Сирдарё қирғоққа тошиб, кўприкларни оқизиб кетаркан. Шунда аҳолини у қирғоқ билан бу қирғоққа катерда ўтказиб туришар, ёзга келиб кўприклар қайта тикланар экан. Буни қарангки, бу ҳар йили такрор бўлавераркан... Шуниси ачинарлики, бу билан шуғулланадиган ва уни назоратга оладиган бирор ташкилот йўқ экан?! Ўйлаб қоласан, Она Оролимизнинг қанчадан-қанча ризқи ана шундай жойларда йўқолиб кетмаётганмикан?!

Сирдарёнинг сўнгги тўғони қурилган Босиқарада бўлганимизда ҳам ана шу фикр бизни тарк этмади. Яхшиси фактларга эътибор берайлик. Тўғондаги гидроэлектростанция қуввати секундига 35 минг киловатт сув ўтказиб турибди. Шуниси ажабланарлики, дарё сатҳи доимо бир хил. Дарё тубида сирли йўл бўлиб, сувнинг маълум бир қисми ўша ёққа гумдон бўлмаяптимикан, деган фикр-мулоҳазалар ҳам бўлди, олимлар ўртасида.

Энг даҳшатлиси, сўнгги тўғон жойлашган Қазали шаҳри Қозоғистондаги экологик хавфли масканлардан бири ҳисобланаркан.

— Шаҳримизда дард тортмаган хонадон йўқ ҳисоби, — дейди Қазали шаҳри экология бош бошқармаси бошлиғи Шакизода Аҳбоев. — Аёлларимизнинг кўпи кам қонлик касаллигига мубтало, юқумли хасталиклар авж олиб кетганки, шаҳардаги талайгина шифохоналар юқумли касалликлар клиникасига айлантириб юборилган. Бизда рак касали кўп учраяпти. 62 ёшли отам ҳам, 29 ёшли укам ҳам шу дарддан оламдан ўтишди...

У ортиқ гапира олмади. Фақат эшитганимиз экологик бўҳрон бу ердаги аҳолини киндик қони тўкилган гўшаларини ташлаб; Олмаота, Кустанай, Жамбул томонларга кўчиб кетишга мажбур этаётганмиш. Улар фарзандларининг сиҳат-саломатлиги, келажагини ўйлаганларидан шу қарорга келишибди. Тасаввур қилинг-а шундоқ дарё бўйида яшасаю ичимлик сувига зор бўлишса...

— Биз шу пайтгача сув эмас, заҳар ичиб келдик,— сўзида давом этди Шакизода. — Аральск шаҳридан қувурлар орқали посёлкамизга тоза сув келтирмаганимизда билмадим, ҳолимиз не кечарди?! Ана шу сув ҳаётимизни асраб турибди. Қазалидан атиги 159 километр масофада бўлган Бойқўнғир космодроми ҳаво радиацияси ҳар бир космик парвоздан сўнг ҳаводаги азон моддаларини куйдириб юборади. Биз шундай муҳитда яшамоқдамизки, гўё чор-атрофимизни ўраб олган ҳар бир нарса ҳаётимизга раҳна солаётгандай...

— Шимолдан келаётган шамолни айтмайсизми, нақ кўз очирмайди, — дейди унинг гапини тасдиқларкан Қазали ўсимликлар тармоғи бош бошқармаси бошлиғи Қувон Коланов. — Баъзан ўйлаб қоламан, балки бу ерларда инсон боласи мутлақо яшамаслиги керакдир. Мен бу фикрни ўз ҳол-аҳволимиздан келиб чиқиб айтяпман. Сўнгги тўғон сувининг заҳар-заққум эканини, уни ичганимиз сайин соғлиғимиз кетиб, насл-насабимиз бузилиб, болаларимиз, аёлларимиздан жудо бўлаётганимиздан айтаяпман. Айтадиларку бошдаги сув ичар, оёқдаги ув (заҳар) ичар деб...

Барча нарса унинг ҳузурида ўлчовлидир, дейилади Қуръони каримда. Биз эса ўлчовни, меъёрни унутдик. Табиат эҳсонларини исроф этдик. Табиатдаги барча нарсалар ўзаро алоқадор, мувозанатда эканлигини тушунмадик ва улар ўртасидаги узвийликка болта уриб келдик. Мен буларни экспедиция давомида кўрган-кечирганларимдан келиб чиқиб айтяпман.

Очиғини айтганда, «Сирдарё—93» илмий-дўстлик экспедициясидан қалбимда оғриқ билан қайтдим. Сафардан қайтган одамнинг кайфияти чоғ, руҳи тетик бўларди. Меники эса аксинча. Одатда саёҳат қилган, кўрган, турган жойларингга яна бир бор борсам деган истак қоларди.

Шуларга қарамасдан қалбимда аллақандай ёруғлик, умид учқунлари ялт этгандай бўлади. Бу учқунларни фақат биз одамларгина алангага айлантира оламиз. Аланга деганим — Оролга сув йўлларини очмоқ, бағрини тоза сувга, сувга ва яна сувга тўлдирмоқдир.

Дилбар МАҲМУДОВА.
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист

ФРАНЦИЯ ПОЛИЦИЯСИ ...АКИЛЛАРИ ТОШКЕНТДА

Жиноятчиликка қарши кураш умумхалқ ишига айлан...моқда. Юртимизнинг тинч...ги, шаҳримиз равнақи ...мда халқнинг осойишта...ги йўлида ўз хизмат бур...ни астойдил бажараётган ...шкент шаҳар ички иш...р Бош бошқармаси хо...млари қисқа вақтда жи...ятчиликнинг олдини ...иш, турли кўринишдаги ...ноятлар пайини қирқиш ...содир этилган ғайриқо...ний ҳаракатларни фош ...ш борасида талай ...уқларга эришдилар. Бу ...хориждаги ҳуқуқ орган...и ходимларининг диқ...эътиборини тортди.

...да француз полицияси ...он комиссари, жаноб ...Жиль бошчилигидаги ...ҳам айнан шу мақсад...шкент шаҳар ИИБга ...р буюрди. «Бизни хо...ни танлаш, уларни ...га тайёрлаш, тақсим... мунтазам маҳоратла...шира боришлари борасида амалга ошираётган ишларингиз кўпроқ қизиқтиради», деди у.

Франция полицияси вакиллари билан Тошкент шаҳар ИИББ раҳбариятининг қизғин давра суҳбати бўлиб ўтди. Бош бошқарма бошлиғи, милиция генерал майори Комилжон Ғопуров меҳмонларни пойтахтдаги умумий вазият, ҳуқуқ-тартибот хизматидагиларга юклатилган масъулият ва Тошкент милициясининг тузилиши, фаолияти ҳамда уларнинг муҳим вазифалари ҳақида қисқача таништирди. Жаноб Н. Жиль Франция полицияси фаолияти ҳақида гапириб берди. Суҳбатдан сўнг меҳмонлар Бош бошқарманинг Тергов хизмати ўқув-методик хонасидаги махсус кўргазмали қуроллар билан таништирилди.

Абдураҳим ХАЛИЛОВ,
Тошкент шаҳар ички ишлар Бош бошқармасининг матбуот маркази ходими.

ЖИЗЗАХДА ТУРК ЛИЦЕЙИ

Жиззахда турк лицейи очилди. Унда олти ва саккизинчи синфда ўқувчи юздан зиёд қобилиятли ёшлар таълим олишмоқда. Ўқувчилар тест синовлари орқали танловдан ўтишган.

Бу ерда инглиз, турк, ўзбек тилларини чуқур ўрганиш тайёрлов семестридан бошланмоқда. Қишки таътилдан кейин болалар аниқ фанлар — кимё, биология, математика ва физикани ўзлаштиришни бошлайдилар.

Дарсларни фақат бизнинг мураббийларимиз эмас, балки олий ўқув юртларида ўн беш йиллик педагоглик стажга эга бўлган мутахассислар олиб боришади. Ўн беш нафар ўқитувчи эса Туркиядан таклиф этилган.

Лицей ҳудудида интернат қурилган. Бу ерда болалар дарслардан кейин дам олиб, ҳордиқ чиқаришлари учун барча шароитлар яратилган. Ҳозир яна қўшимча корпус қурилиши тугалланяпти. Унда сузиш бассейни, компьютер синфлари ва бошқа ўйин хоналари мавжуд.

Лицейда ўқиш бепул. Бундан ўқувчиларнинг ота-оналари хурсанд. Харажатларни лицей таъсисчилари ўз зиммаларига олишган. Аъло ўқиган болаларнинг келгуси ҳаёти ҳам мароқли бўлиши кутилмоқда. Чунки, қобилиятлиларни Туркияга ўқишга жўнатиш кўзда тутиляпти.

СУРАТДА: инглиз тили ўқитувчиси Булент Арасан 6-синф ўқувчилари билан машғулот ўтказяпти.

Б. ТЎРАЕВ (ЎзА) олган сурат.

Янгиликлар Воқеалар Хабарлар

ХАЛҚАРО КЎЗГУ

66 ФОИЗ ОВОЗ БИЛАН

● **УФА. Бошқирдистонда бўлиб ўтган сайловнинг дастлабки натижаларига кўра, Муртазо Раҳимов жумҳурият Президенти этиб сайланган.**

Илгари Олий Кенгаш Раиси бўлган М. Раҳимов учун сайловчиларнинг 66 фоизи овоз берган.

Республика Марказий сайлов комиссиясининг раиси Владимир Косенконинг РАТА — ТАСС мухбирига айтишича, овоз беришнинг якуний натижалари қўшимча хабар қилинади.

КОНСТИТУЦИЯ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

● **МОСКВА. Россия Федерациясн Бош вазирининг биринчи ўринбосари Владимир Шумейко мамлакат Конституцияси қабул қилинганлигини маълум қилди.**

У телевидение орқали берган баёнотида сайловнинг дастлабки натижаларига асосланиб, россияликларнинг 60 фоизга яқини Асосий Қонун учун овоз берганлигини таъкидлади.

РЕФЕРЕНДУМ ЎТКАЗИЛМАДИ

● **ҚОЗОН. РАТА—ТАСС мухбирининг хабар беришича, Татаристонда Россия парламентига сайлов ва мамлакат Асосий Қонуни лойиҳаси бўйича референдум ўтказилмаган.**

Дастлабки маълумотларга қараганда рўйхатга олинган сайловчиларнинг бор-йўғи 13,8 фоизи овоз беришда иштирок этган.

МУРАККАБ ПАРВОЗ

● **НЬЮ-ЙОРК. Американинг «Индевор» космик кемаси 13 декабрь куни Флорида штатидаги Канаверал бурунида жойлашган космодромга қўнди.**

АҚШ матбуотининг ёзишича «Сейпс шаттл» дастури асосида амалга оширилаётган парвозларнинг ўн икки йиллик тарихи мобайнида бу энг мураккаб парвоз бўлган. Кеманинг етти кишидан иборат экипажи 11 кун давомида фазода бўлиб, «Хаббл» космик телескопини таъмирладилар. Беш маротаба очиқ фазога чиқиш жараёнида улар бу нодир асбобнинг 11 та қисмини алмаштирдилар.

ЭЛЧИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

● **НЬЮ-ЙОРК. «Ўйлайманки, айни дамда Президент Борис Ельциннинг зиммасида ўз ҳукуматини тузиб олиш ва биргаликда ишлашдек долзарб вазифа турибди», деди Америка Қўшма Штатларининг Россия Федерациясидаги элчиси Томас Пикеринг РАТА—ТАСС мухбири билан суҳбатда.**

Томас Пикеринг, шунингдек, янги парламент хусусида тўхталиб, Россия Президенти халқ сайлайдиган демократлар ва ислоҳотчилар билан янада тотувроқ ишласа керак, деб фикр билдирди.

САЙЛОВНИ ОЛҚИШЛАБ

● **ТОКИО. Япония ташқи ишлар вазири Цутому Хата Токиода бўлиб ўтган матбуот анжуманида Россиядаги демократик сайловни олқишлади.**

Унинг фикрича, сайловни ўтказиш билан боғлиқ барча зарурий тадбирлар бажарилган ҳамда сайлов компанияси ва овоз бериш даврида тартиб-қоидаларга деярли амал қилинган.

Вазир Россия либерал-демократик партияси ва коммунистларнинг сайловда эришган ютуғига муносабат билдиришни истамади.

РАСМИЙ ТАШРИФ

● **ПЕКИН. «Женьминь Жибао» газетасининг ёзишига қараганда, халқ вакиллари умумхитой мажлиси доимий қўмитасининг раиси Цяо Ши Пекинга расмий ташриф мақомида келган Руминия парламенти делегацияси бошлиғи Адриан Нэстасе билан учрашган.**

Мулоқот чоғида Цяо Ши Хитой парламенти фаолияти хусусида сўзлаб, ҳозирда асосий эътибор мамлакатда бозор иқтисодиётини барпо этишга хизмат қилувчи қонунлар чиқаришга қаратилганини алоҳида таъкидлади.

ТОТУВЛИК ЙЎЛИДА

● **НАЙРОБИ. Сомалини тиклаш учун аввало миллий сиёсий тотувликка эришиш лозим бўлади, деди Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош котибининг мамлакатдаги махсус вакили Жонатан Хау.**

Вакилнинг таъкидлашича, Сомали ўз ички низоларига тинч йўл билан барҳам бермас экан, жаҳон ҳамжамияти мададидан маҳрум бўлиб қолиши мумкин.

Шу кунларда Африка қитъасидаги мазкур мамлакатга халқаро тинчликни сақлаш кучлари киритилганига бир йил тўлди.

ҚАЙТА САЙЛАНДИ

● **ОБИЖОН. Габон Президенти Омар Бонго давлат раҳбарлигига яна қайта сайланди.**

Мамлакат тарихида илк бор бўлиб ўтган кўппартияли сайловда О. Бонго 51 фоиз овоз олди.

Унинг сайловдаги асосий рақиби Поль Мба—Абессолега эса 27 фоиз киши овоз берди.

БХУТТОНИНГ АЙТГАНЛАРИ

● **ДЕҲЛИ. Покистон хавфсизлигига таҳдид солинмас экан, мамлакатнинг ядровий дастури тинчлик йўналишида хизмат қилаверади.**

Покистон Бош вазири Беназир Бхутто Исломободда журналистлар билан учрашув чоғида шу ҳақда гапирди, деб ёзади «Индиан экспресс» газетаси.

Беназир Бхутто ядро қуролини тарқатмаслик билан боғлиқ саъй-ҳаракат бутун Жанубий Осиёни, шу жумладан, Ҳиндистонни ҳам қамраб олмоғи кераклигини таъкидлаган.

ЯХШИ НИЯТ

● **ТОКИО. Россия радиоактив чиқиндиларни йўқотиш ва қуролсизланиш жараёнида ортиқча бўлиб қолаётган зарарли моддаларни сақлаш учун махсус жойлар қуришда Япония билан ҳамкорлик қилиш ниятида эканлигини билдирди.**

Ушбу таклиф юзасидан керакли ҳужжатлар Япония ҳукуматига топширилди.

(Жаҳон ахборот агентликлари ва рўзномаларидан олинди).

Янгиликлар Воқеалар Хабарлар

• СИЗ СЕВГАН САНЪАТКОР •

Муҳаммадали АБДУҚУНДУЗОВ:

„МЕНИ БОБУР КАШФ ЭТДИ...“

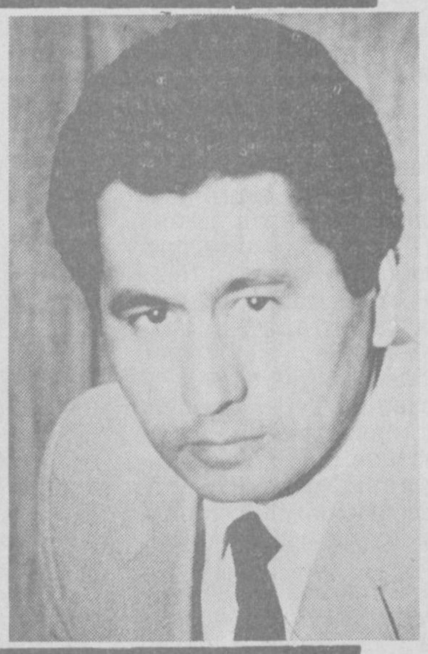

Аввал телефонда гаплашдик. Шу куни репетиция экан. Эртаси кечқурун уйида суҳбатлашадиган бўлдик. Икки хонали дид билан безатилган уйининг меҳмонхонасида ўша ўзбекона салом-алик ва фотиҳадан сўнг муддаога ўтдим. Муддао кўп сонли газетхонларимизнинг талаб ва истакларига биноан, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, Ҳамза номидаги республика Давлат мукофоти совриндори Муҳаммадали Абдуқундузов билан уларни янада яқинлаштириш, чуқурроқ танитиш эди.

Аслида, қўшиқчими, актёрми асарига қараб ижодкорнинг дунёқараши ҳақида муайян бир хулосага келиш мумкиндай туюлади. Аслида эса бундай эмас. Киноларда аксар салбий образлар яратган актёрларда эзгу ҳислар кам дейиш гумроҳлик. Аксинча, баъзан ўша ноодатий ҳисларни «бера олиш» қобилиятига соҳиб бўлмишларда назаримда қатъият, ўктамлик кучли бўлади. Хуллас, санъаткор учун яратган образнинг қарашлари, сўзлашиши, имо-ишорасигача янгилик деса бўлади. Уйлар тизгини беихтиёр жиловланади.

Деворда биз кўрмоқни истаган ўша Бобурнинг сурати, аниқроғи, Муҳаммадали Абдуқундузов ижро этган Бобур... Ўткир нигоҳларида надомат ҳам, нафрат ҳам бор «амирзода»нинг. У сизга нигоҳини тикади, сиз эса ундан беҳос кўзингизни олиб қочасиз. Бу ўша ижронинг мукаммаллигидан бўлса керак. Айнан ўша мукаммаллик...

— Очиғи, мен ўсган оиладан актёр чиқади, деб фол очишса ҳам таажжубланган бўлардим. Ота-боболарим чойхоначи бўлишган. Водийда, биласиз чойхона — бу табаррук жой. Мен ҳам болалигимда мактабдан тўғри чойхонага, бобомга ёрдамга шошилардим ва ётиб қолиб эртасига яна шу ердан мактабга кетаверар эдим. Чойхонанинг дил тортар суҳбатлари, ўзига хос тортишувлари муҳитида улғайдим. Севган фаним математика эди. Биласиз, илгари ўқитувчилар қишлоқларда энг обрўли, иззат топган кишилар ҳисобланишарди. Дадам Абдуқундуз ака шу боисдан мени ҳам муаллим қилмоқчи эди. Мактабни тугатиб ўқишга кириш учун Тошкентга, дорилфунуннинг жўғрофия факультетига ҳужжат топширдим. Ниятим амалга ошди: биринчи имтиҳонданоқ... «қуладим». Синов яхши кўрган фаним математикадан эди. Уйга эса қабул қилиндим, дея мактуб жўнатдим. Хуллас, бир йил бекорчиликда ўтди. Кейинги йили эса театр ва рассомчилик билим юртига ўқишга кирдим. Уйдагилар буни орадан тўрт йил ўтгачгина билишди.

Муҳаммадалининг актёрликка иштиёқи ҳам йўқ эди. Мактабда тўгарак бўлмаган. У ўқувчилик пайтида бир марта Абдулла Набиев ҳақидаги саҳна кўринишида ролга кирган. Орадан йиллар ўтиб, буюк санъаткор Олим Хўжаевнинг назарига тушиши унинг хаёлига ҳам келмаганди. Олим ака битирувчи гуруҳнинг диплом спектаклини кўриб Муҳаммадалидаги истеъдодни пайқади ва Ҳамза номидаги академик драма театрида саҳналаштирилаётган «Бухоро» драмасига, яна денг, бош қаҳрамон ролига таклиф этди. Аммо ҳар соҳада ўзига хос ёзилмаган қонунлар бор. Эндигина институтни тамомлаган йигит қаёқда-ю, театрда ўн йиллаб ишлаган таниқли санъаткорлар қаёқда? Институтни тамомлаб Олим акага «юк» бўлишдан ҳижолат бўлиб Муҳаммадали ҳам вилоят театрига кетди. Сурхондарё вилоят театри ўшанда эндигина янги бинога жойлашиб иш бошлаётган кезлар эди. Қаҳрамонимизнинг қизғин ижодий фаолияти бошланди.

Актёрнинг асраб қўйган суратлари, газета ва журналларда чоп этилган театр санъатига оид мақолаларни кўздан кечираман. Бир лавҳа диққатимни тортди. Бу Журналистфакультети толибасининг учинчи босқич студенти Муҳаммадали Абдуқундузов ҳақидаги мақоласи эди. У шундай бошланган: «Мен сизларга талаба — ижодкор ҳақида ҳикоя қилмоқчиман. Ҳозирча Муҳаммадали Абдуқундузов — студент, балки пайти келиб у иштирок этган спектаклга чипта топиш амри маҳол бўлиб қолар, бугун эса у — талаба...».

Шундай... яхши гапга фаришталар «омин» десин экан. Яқинда Ҳамза театрида падари бузруквори Абдуқундуз ака билан волидаси Бувиниса опа у қатнашган спектаклга келишди. Уларнинг юзидаги қувонч, фахрни кўриб, ижодкор ўша қизни, ўша беғубор ёшликни, мақолани эслади, холаси Хайриниса опани эслади.

— Тошкентда йўл кўрсатувчим эдилар, — дея эслайди у. — Баъзан қийинчиликлар олдида эсанкираб қолардим. Холам бўлса, ҳали кўрасан, катта бир театрнинг зўр актёри бўлиб етишасан, дердилар. Яхши кунлар ҳамиша машаққат ва меҳнатнинг ортида бўлади. Ўша кунларда бу аламли кечмишлар ёдингдан ҳам чиқиб кетади, дердилар. Йўқ, бу майдароқ гапларга ўхшаб туюлмаслиги керак-да. Ахир қувончли онлар ҳақиқатда ҳам шундай — меҳнат, интилиш, изланиш самарасидир.

Қаҳрамонимизнинг кутган дамлари... унинг бугун ўн минглаб, юз минглаб мухлислари бор. Бу ўша талабаликдан бошланган йўлнинг бир манзили. Бир манзилки, унгача турмушнинг неча-неча сўқмоқларидан ўтилади. Сарҳисоб қилинса юздан ошиқ сиймони яратди. Саид Аҳмаднинг «Уфқ»ида Икром.... Диплом спектакли, сўнг унинг Сурхондарё театрида қайта саҳналаштирилиши... Ёзувчи «Икром»ини кўриб хурсандлигини яширмаган эди. Шундан кейин Шиллернинг «Макр ва муҳаббат»ида Фердинанд, Диас Валеевнинг «Номаълум кун»ида Муса Жалил, Иззат Султоннинг «Абдулла Қодирийнинг ўтган кунлари»да Отабек, Ойбекнинг «Қутлуғ қон»ида Ҳаким бойвачча, Уйғун ва Иззат Султоннинг «Алишер Навоий» спектаклида Ҳусайн Бойқаро... Улар кўп. Бу сиймолар орасида унга энг манзур бўлгани «Абдулла Қодирийнинг ўтган кунлари» қаҳрамони Отабек бўлди. Ўзига ёққан ролини ижро этиш ҳам мароқли. Спектакль ҳам катта шов-шув билан намойиш этила бошланди. Томошабиннинг кўплигидан театр ойналари синди. Илтимос билан келган ёру-дўстларига ҳам Муҳаммадали чипта топиб бера олмай сарсон бўлди. Аммо бундан заррача хафа бўлмади, аксинча қувонди. Ахир ижодкор ўзи иштирок этган асарига, томошага чипта топа олмадими — у бахтли.

Келинг, шу ўринда актёрлик санъати тўғрисида фикр юритайлик. Санъаткор сўзининг луғавий маъносини ўрганиб шундай хулосага келиш мумкин: Санъат йўлида фаолият кўрсатувчи, агар шундай баҳолайдиган бўлсак, актёрлик —бу касб. Бир томондан тирикчилик манбаи...

— Ҳақиқий ижодкор учун эса умрнинг мазмуни, — дейди актёр. Демак кенг тушунча. Санъаткор — бу яратувчи, ижодкор. Ҳар бир янги образда актёрнинг истеъдоди билан бирга ҳаётий тажрибаси-ю, жами маънавий имкониятлари ишга солинади. Шундай қаралса актёрни асар билан томошабин ўртасида ўзига хос воситачи ҳам дейиш мумкин. Бирор касбни писанда қилмаган ҳолда айтиш жоизки, ижодкор бўлиб улғайиш қийин. Бу қон билан киради. Аммо Яратганнинг инояти бўлмиш истеъдодни улғайтириб, тарбиялаб бориш зарур. Умуман олганда, бизлар яшаган тузум, ўша жамият деб атайдиган ўзига яраша муҳитимиз—СССР даврида истеъдодларни тарбиялаш борасида бир гап айтиш қийин. Қишлоқда ўсиб тарбияланган содда бир йигитнинг қобилияти-ю, орзу-нияти билан бировнинг сариқ чақага арзирлик ташвиши йўқ эди. Мана, озми-кўпми ишқилиб, ушбу соҳадан ризқини териб, ўзлигини топаётганлар, ўзлигини, таъбир жоиз бўлса, яратаётганлардан бири сифатида Муҳаммадали ака ҳам тақдирига шукроналар айтади. Ана шу яратувчи ҳисобланмиш касбига тўғри маънода сиғинади.

Муҳамадали Абдуқундузов ҳақида гап борса суҳбат мавзуси Бобурсиз кўчмайди. Заҳириддин Муҳаммад Бобур Мирзо... Буюк сиймо. Бундай табаррук ва улуғ зотларни саҳнада гавдалантириш учун ҳам ижодкорнинг билими, истеъдоди ва ўзига яраша маънавий ҳуқуқи бўлиши керак...

...Ўша болалик йилларида, чойхонада буюк боболаримизнинг йирик суратлари осиғлиқ турарди. Уларни жуда яхши билардик: Алишер Навоий, Бобораҳим Машраб, Муқимий, Завқий... Улар орасида бир суратдан ўзгача таъсирланардим. Бу Бобур Мирзо эди. Худди мана шундай (у деворга осиғлиқ суратга ишора қилади), оғир, вазмин, чуқур ўйга ботган, ўткир нигоҳини сизга тикиб турарди. Ҳатто тушларимда кўрардим.

Ҳали айтганимдек, актёр бўлишим бир чўпчакдек гап бўлиб, улғайгач, Мирзо Бобурни телевидениеда ўйнаб чиқаман, деган афсона хаёлимга ҳам келмас, бу бир орзуям қилиб бўлмайдиган туш эди. Орадан йиллар ўтди. Улғайдик ҳам. Сурхондарёда ишлаб юрган кезларимда Бобур ҳақида видеофильм олинмоқчи бўлаётганлиги ҳақида гап-сўзлар чиққанида ҳам бу ҳақда ўйлаганим йўқ эди. 80-йиллар боши эди ўшанда.

Маълумки, сценарий ўша йиллардаёқ тайёр бўлганди. Лекин замонанинг носозлиги боис унинг суратга олиниши кечикди.

У бу орада Тошкентга, Ҳамза номидаги театрга келди. Видеофильмни суратга олиш бошланай деб турарди. Ролларга артистлар тақсимланиб бўлган, кичик-кичик кўринишларга актёрлар изланаётганди. Шу жойга келганда тақдир насиб этиб сценарий муаллифи, саҳналаштирувчи режиссёр Мақсуд Юнусов ёш, ҳали ойнаи жаҳонда бирор жиддийроқ иш қилиб улгурмаган Муҳаммадали Абдуқундузовни бош қаҳрамон — Бобур Мирзо образига таклиф этди. Синов учун бир кўриниш суратга олинди. Бу муҳаббатга боғлиқ саҳна эди...

Муҳаммадали аканинг ёши қирқдан ошаяпти. Актёрлик фаолиятига ҳам 20 йиллар бўлди. «Энди сўрасангиз, ролнинг катта-кичиги бўлмайди-ю, аммо шу севги, муҳаббат мавзуини саҳнада акс эттириш бироз ўнғайсизроқда», — дейди у.

Хуллас, ўша синов ўтгач, актёр уни муваффақиятсиз чиқди, деб ўйлади. Чунки ўзининг ҳам кўнгли тўлмаганди. Аммо уни маъқул кўришди.

Яна суҳбат давом этади:

— Аввало, тақдиримда шу улуғ бир ишда қатнашиш ёзилган экан, мен тангримга минг бор шукр дейман. Энди юксак маданият ва истеъдод соҳиби Мақсуд Юнусовнинг ҳали танилмаган, яна денг, кафолат бўлмаган, бирорта иш қилиб улгурмаган мендек ёш актёрга ушбу ролни ишониб топширганига у кишидан умрбод миннатдорман. Умрбод...

Сиз Бобур видеофильмини кўргансиз. Бобур Мирзонинг гапириш оҳангини, ўша оҳангдаги етарлича маҳзунлигу, мағрурлик, ҳазинлигу ўктамликни кўз олдингизга келтира оласизми... Мен унинг сўзларини эшитар эканман, баногоҳ ўша Бобурнинг суратига қарайман. Гўё менга у гапираётгандек. Хаёлимда ҳам ўша кўринишлар.

Видеофильм буюк амирзодани элга янада яқинлаштирган бўлса, Муҳаммадалини ҳам кашф этди. Унинг иқтидори, истеъдоди, ижодий имкониятларининг бўйи-бастини намойиш этди. Ва одамлар уни Бобур деб чақирадиган, бобокалон ҳақида сўз кетганда кўз ўнгида у гавдаланадиган бўлиб қолди. Шундан сўнг телевидениеда, театрда унга энг катта, энг салоҳиятли қаҳрамонларни гавдалантиришни ишона бошладилар.

— «Ҳар қалай, ёмон чиқмади шекилли — дейди санъаткор видеофильм ҳақида, — ўша сифатларга камтарликни ҳам қўшиш керак. Ишончга яраша меҳнат қилиш талаб қилинарди мендан ҳам. Буни яхши ҳис қилардим. Иккинчи томони ўзимни катта бир синовдан ўтказиш имконияти туғилганди. Бу синовни қандай баҳолаш мухлисларга ҳавола. Энди ана шу улкан иш жараёнидаги бир неча ҳодисаларни эслаб ўтиш жоиз.

Видеофильмнинг суратга олиниши олдидан кўҳна Самарқандга бордик. Темурийлар қабрини зиёрат қилдик. Гўри Амирнинг ертўласига тушиб ёлғиз қолдиришларини сўрадим. Сўнг тиловат қилдим. Буюк ватандошимиз Амир Темур руҳидан унинг аждодларидан бўлмиш Бобур Мирзо сиймосини яратишимда мадад сўрадим, бу ишда дуч келинажак тўсиқларни енгиб ўтишда қўллашни илтижо қилдим. Бу шунчаки тиловат ўқиб дуо қилиш эмасди. Мен бутун масъулият олдида қандайдир илоҳий мададга муҳтожлик сезардим. Не бахтки, мен ўша буюк руҳнинг қудрати, кўмагини видеофильмнинг яралиши жараёнида сезиб турдим. Илк серияларда суратга тушишим учун 6 кило озишимга тўғри келган. Бу унчалик осон кечадиган иш эмас. Албатта, касбимизнинг тақозоси шу. Буни малол келиб ёки мақтаниш маъносида айтаётганим йўқ.

Яна бир воқеа. Видеофильмдан бир кўринишни Бухорода суратга олаяпмиз. Унда мен отда юришим керак. Аксига олиб хўжаликнинг отларини нима сабабдандир беришмади. Спортчи отларни олиб келишди. Ўша пайтда биз навбатдаги кўринишларни суратга олиш учун Сочига боришга тайёргарлик кўрардик. Спортчи отлар бир-бирини кўрса ташланиб, даҳшатли олишиб кетишар экан денг. Бирида мен, иккинчисида Маҳмуд Исмоилов деган ҳамкасбимиз. Отлар бир-бирига шундай важоҳат билан сапчияптики, ҳатто уларга эгалари ҳам юрак ютиб яқинлаша олмаяпти. Бир-икки дақиқа ичида Маҳмуд ака отдан йиқилиб тушди. Энди ўйлаганим шуки, у одамга зарар тегмасин. Акс ҳолда шартнома бузилиб, у киши сафарга бора олмай қолиши мумкин. Қарангки, у билинмас жароҳат билан қутилди. Менинг эса бир оёғим узангидан чиққан, иккинчиси унга илиниб, бир оёқда осилиб турардим. Ҳеч гап эмаски, фалокат билан тулпорларнинг остида қолишим ҳам мумкин эди. Оёқни тортиб этикни ечай дейман. Аксига олиб пайтавани ҳам пишиқ ўраган эканман, ечила қолмайди. Бахтимизга қандайдир отларни ушлаб қолишга имкон туғилди ва мен ҳам ҳеч бир зарарланмай отдан тушдим.

Яна бир воқеа: Сочида суратга олаётган пайтимизда турналар ҳақида гап кетадиган жойи бор. Буни томошабинлар яхши эслашса керак. Йўлини қилиб самодаги турналарни монтаж орқали киритиб кетишимиз ҳам мумкин бўларди, албатта. Қарангки, ўша пайтнинг ўзида бир галғ турналарнинг парвоз этиши ғойибдан келган омад эди биз учун. Умуман видеофильмни суратга олишда қандайдир қудрат куч бериб, илҳомлантириб тургандек бўлди. Назаримда, бу ўша улуғ бобокалонимизнинг муборак руҳлари эди.

Шубҳасиз, «Бобур» видеофильми ўзбек санъатида катта бир воқеа бўлди. Уни Покистон, Туркия каби давлатлар сотиб олдилар. Туркия телевидениеси таржима қилинган видеофильмни инглизча ёзув билан намойиш қилибди. Умуман чет элда ҳам асар муносиб кутиб олинди.

Бош қаҳрамонни яратган Муҳаммадали Абдуқундузов 10 қисмли видеофильм учун 2400 сўм гонорар олганини эшитиб... ажабланмай илож йўқ. Худди шундай. Асарга телевидение билан ана шу баҳога шартлашилган эди. Бугун асар бошқа мамлакатларга сотилгач ҳам моддий жиҳатдан бош ижрочига, наинки унга, асар ижодкорларининг барчасига ҳам ёрдами бўлмади ҳисоб. Мукофот пулларини ҳисобга олмагэнда албатта.

— Моддий томонини асарни яратиш олдидан ҳечам хаёлимизга келтирмаганмиз. Ўзимизам шунақа руҳда тарбияланганмиз-да. Асосийси, асар муваффақиятли чиқди. Биз бу билан улуғ алломанинг руҳини шод этмакка интилдик. Шу билан бирга, халқимиз олдида шундай ишни бажаришни бурчимиз, деб билдик. Ўйлаймизки, халқнинг олқиши биз учун ҳам унвон, ҳам бойлик. Қолаверса, санъаткорнинг бойлиги унинг мухлислари.

Дарвоқе, «Бобур» видеофильми учун унинг ижодкорлари Ҳамза номидаги Давлат мукофоти билан тақдирландилар. Қаҳрамонимиз эса 1983 йилдан «хизмат кўрсатган артист». Суҳбатимиз ўз-ўзидан шу мавзуга тақалди.

— Унвон — мартабами, оддий рағбатми деган саволни кўп беришади. Агар тор маънода олсак, мартаба ҳам, рағбат ҳамдир. Чунки одатда қилган хизматларингиз эвазига берилган совға—рағбат, ана шу унвонга сазоворлик эса — мартабадир. Лекин кўпинча санъаткорлар унвонни аҳамиятсиз бир нарса деб тушунишади-ю, ижодкорнинг руҳига бир мададми, илҳомми бериб туриши рост. Умуман, ижодкорнинг бирортаси йўқки мақтов, олқиш ёқмаса.

Хаёлимда йиғилган саволларни тўкиб соламан.

— Театр ва кино санъатининг ўхшаш жиҳатлари кўп. Аммо фарқи ҳам бор. Ана шу тафовутлар ҳақида гаплашсак...

— Албатта, буни оддий қилиб шундай тушунтириш мумкин: Мана, театрда ўзига ҳайкал қўйган кўплаб санъаткорларимиз бор. Лекин уларнинг ҳаммасини ҳам кинога таклиф қилишмайди. Сабаби шуки, театрни қойиллатиб қўйгани билан актёр кинога «тушмаслиги» мумкин. Ёки аксинча. Назаримда, икки соат ичида образни гавдалантириб бериш (театр) билан ҳатто йилларни бир қаҳрамонининг сиймосини яратиш учун сарф этиш (кино) орасида, албатта катта фарқлар ҳам бор.

— Устоз ва шогирд муносабатлари ҳам жиддий масала....

— «Бешикдан тобутгача илм изла» дейилган муборак ҳадисда. Асли ҳам шундай. Биз ўша дақиқагача хоҳлайлик-хоҳламайлик, ниманидир ўрганамиз, тажрибамиз ошаверади. Хулоса шуки, энг биринчи устоз Яратганнинг ўзидир. Ўша чойхонадан то бугунгача учратганим — барча кишилардан нимадир олиб келаман. Санъат менга тақдир. Мени унга чорлаб, кўнглимга солган раҳматли холам, муаллимларим Тошпўлат Зумратов, Нўъмон Абдуллаев, институтдаги раҳбарларим Омон Абдураззоқов, Баҳодир Назаровлардан ҳамиша миннатдорман. Сурхондарёда Хадича Бобохонова, Тиллахон Латипова, Амин Каримов, Улуғбек Зуфаровлар билан бирга ишлаш насиб этган. Бугун эса отахон жамоамизда замонавий театримизнинг устунлари бўлмиш Сора Эшонтўраева, Наби Раҳимов, Зикир Муҳаммаджонов, Яйра Саъдуллаева, Рихсихон Иброҳимова, Ёқуб Аҳмедов, Турғун Азизов, Толиб Каримовлар билан бир ҳаводан нафас олиб ишлаш бахтига эришиб юрибман. Телевидениеда эса Мақсуд Юнусов билан топишдик. Мен уларнинг барчасини устозларим дейман. Уларнинг ҳаммасига ҳавас қиламан.

— Муҳаммадали ака, умуман ҳар қандай кишининг иши юришиб борар экан, албатта бунда оиласининг ҳиссаси бўлади. Оилангиз билан ҳам таништириб ўтсангиз.

— Мана, рафиқамиз Валентина, уйда Вазирахон деймиз. Умуман ҳайрон бўлишингизга ҳожат йўқ. Фақат исмларигина қолган. Умуман «ўзбекчалаштириб» олганмиз (Муҳаммадали ака рафиқасига қарайди, у эса секингина туриб хонадан чиқиб кетади). Институтда бирга ўқидик. Ишимиз ҳам бир жойда. Янгангиз ҳам «Ҳамза»да бош гриммчи рассом бўлиб ишлайди. Жоиз бўлса, менинг биринчи томошабиним ҳам шу киши. Баъзан танқид ҳам қилиб қўяди. Зарур ўринларда ўша танқид асқотади. Иккита ўғлимиз бор. Сардор ва Жаҳонгир.

— «Бобур»да Жаҳонгир Мирзони Сардор ўйнаганди шекилли...

— Ҳа, лекин иккови ҳам бу соҳани танлашмади. Сардор бундан бошқа ҳам дурустгина ролларда ўйнади Энди янги авлод... Иккови ҳам ҳозир наққош уста. Уйимизни ўзлари таъмирлашган.

— «Кеча ва кундуз»ни ҳам мукофотга тавсия қилишибди...

— Ҳа, энди бу тавсия холос. Баҳони халқ беради.

— Агар қайтадан яшаш насиб этганида ким бўлардингиз — яна актёрми!

— Яна шу соҳани танлардим, десам, мақтанчоқлик бўлмас-а.

У ўз умрини шу йўлга тикиб адашмаган. Шарафга муяссар бўлди. У ўзини бахтли санайди, тақдиридан миннатдор. Назаримда, «Бобур» орқали Бобур Мирзонигина таниб қолмадик. Асар бизга ўзбекнинг яна бир мартабаси бор. Яратганнинг инояти пешонасига битилган бебаҳо фарзандини ҳам танитди.

— Мени Бобур кашф этди, —дейди Муҳаммадали Абдуқундузов фахр билан. — Бунда Темур бобомнинг руҳи мададкор бўлди.

Сизни ҳамиша буюкларнинг пок руҳлари қўллаб юрсин...

МУҲАММАДАЛИ АБДУҚУНДУЗОВ ҲАҚИДА ДЕЙДИЛАР:

МАҚСУД ЮНУСОВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган санъат арбоби:

— Муҳаммадали асли Қўқондан. Сурхондарёда ўн икки йил чамаси ишлаб келди. «Бобур» видеофильмини суратга олмоқчи бўлаётган эдик. Муҳаммадалини ҳам тавсия қилишди. Ўша пайтларда танишганмиз. Уни бош ролга синаб кўрдик. Ижроси жуда ўрнида, қобилиятли эканлиги кўриниб турарди. Бадиий кенгашга ҳам маъқул келди. Хуллас, биз унга ишондик. У бу ишончни шараф билан оқлади. Муҳаммадалидаги изланувчанлик, тиришқоқлик, касбига нисбатан меҳрини кўриб тан берганман. Ҳар бир кўринишни суратга олар эканмиз, ундан ҳамиша кўнглим тўқ бўларди. Режиссёрни, операторни жуда яхши англайди. Қаҳрамонини чуқур ўрганади. Юриш—туришидан хулқи одобигача ўқиш-ўрганишдан чарчамайди. Унга ҳар хил шароит, характердаги ролларни бердик. Ҳар бир қаҳрамонининг ўзига хос, бири-бирига ўхшамайдиган дунёсини очиб бериши таҳсинга лойиқ.

Чўлпоннинг «Кеча ва кундуз»ида Чўлпон образи ва Бобур ўртасида жуда катта фарқ бор. Чўлпоннинг сўроқ жараёнидаги ҳолатини эсланг. Унинг қарашлари нақадар очиқ, жонли намоён бўлади.

ЁҚУБ АҲМЕДОВ,
Халқ артисти, Ҳамза номидаги академик драма театрининг директори:

— Муҳаммаджон бизнинг навқирон, Ҳамза театримизнинг яқинда келиб қўшилган истеъдодли актёри. Янглишмасам, илк бор «Бобур» спектаклидаги Ҳумоюн образини яратди. Сўнгра, тиришқоқлиги самараси ўлароқ, ёш Бобурни ҳам унга топширдик.

Айтиш жоизки, театримизнинг ўзига яраша анъаналари, қийинчилик ва синовларга тўлиқ залворли, масъулиятли юки бор. Бу анъаналаримизга қўшилиб, жамоанинг ичига кириб кета олиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Муҳаммаджон ана шу синовлардан муваффақият билан ўтди.

Хоҳ телевидениядан бўлсин, хоҳ театримиз саҳнасида бир санъаткор, ҳам оддий томошабин сифатида унинг санъатига ҳамиша мухлисман.

РИХСИ ИБРОҲИМОВА,
Ўзбекистон халқ артисти:

— Бу йигитимиз ҳақида жуда кўп гапиришимиз мумкин. Кўп спектаклларда бирга ўйнаганмиз. Тўлақонли ижодкор. Одамийлиги, ишга муносабатида қусур йўқ. Айни пайтда хушрўй, кўзга яқинлиги устига овози ҳам ширали. Биласизми, бу актёр учун жуда муҳим. Қодирийни ўйнади: ҳам ташқи қиёфаси, кўриниши монанд. Нур устига аъло нур дегандай, овози, ички дунёқарашининг мутаносиблиги яна бир ютуқ бўлди унга.

Ўзбекистон радиосида «Армуғон» эшиттиришини бирга олиб бораяпмиз. Эшиттиришларнинг муваффақиятли чиқишида ҳам ана шу овоз жуда муҳим аҳамият касб этмоқда.

ЗИКИР МУҲАММАДЖОНОВ,
халқ артисти:

— Уни 80-йиллардан биламан. «Қизил яйловдаги кўк тулпорлар» спектаклида бирга ўйнаганмиз. Ўшандаёқ ундаги истеъдодга амин бўлган эдим. Тошкентга отахон театримизга келиб бу исботланди. Унинг иккита ижодий иши халқ ўртасида машҳур бўлиб кетди. Бу ўша биз билган Бобур ва Отабек образларидир. Шуни қайд қилмоқчи эдимки, «Алишер Навоий»даги Ҳусайн Бойқаро ҳам ўзига хос иш бўлди. Илгариларига нисбатан Бойқаронинг буюклиги, Навоий билан ажралмас дўст эканлиги, унинг фақат шоҳ эмас, шоир ҳам эканлиги яққол очиб берилди.

Яхши оиланинг отаси. Актёр деган юксак шарафга муносиб инсон. У ҳали кўп асарларда манзур роллар яратишига имоним комил.

ТУРҒУН АЗИЗОВ,
Ўзбекистон халқ артисти:

— Муҳаммадали зўр ижодкор. Бўлса шундай бўлсинда. Мен уни театримизга келишига жуда ҳам хайриҳоҳ эдим. Мана исботи. «Мирзо Улуғбек» асарида Саккокийни ўйнади. Мен ўзим саҳналаштирган бу асарда унинг ижросидан кўнглим жуда тўлди. «Алишер Навоий»да Ҳусайн Бойқарони топширдик. Энди бу роллар бир-бирига қарийб қарама-қарши. Аммо ижрода ҳеч бир нуқсони йўқ.

Муҳаммадали маданиятли, сўзининг устидан чиқадиган мард йигит. Унинг ҳаётдаги ишларидан ҳам нуқсон топмаганимдек, гавдалантирган ҳар бир сиймосини кўриб мукаммал ижросига тан бераман.

Ҳусан ЭРМАТОВ,
«Ўзбекистон овози»нинг махсус мухбири.

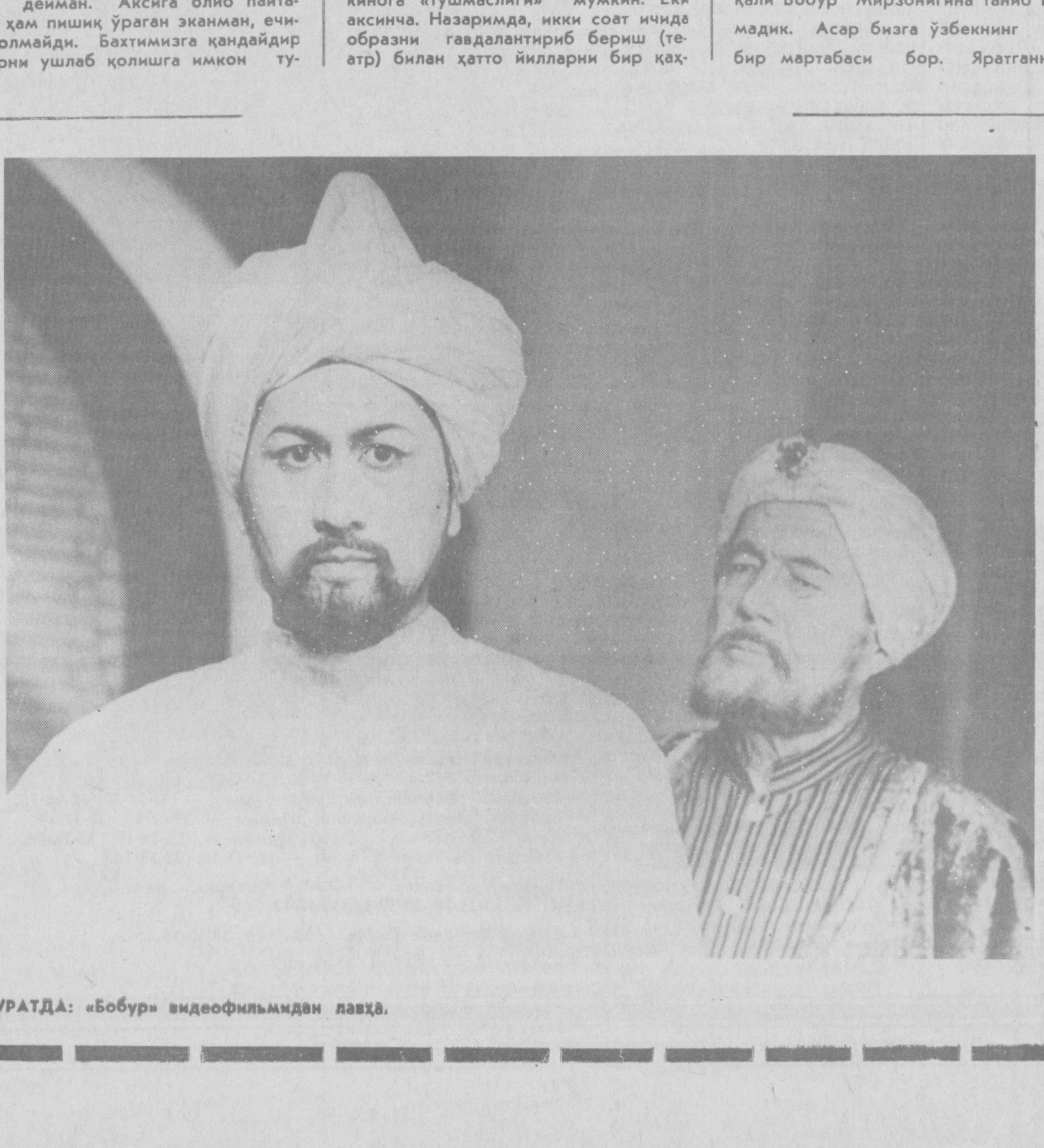

СУРАТДА: «Бобур» видеофильмидан лавҳа.

• *«Ўзбекистон овози»нинг 75 йиллигига*

„ИШТИРОКИЮН“ ГАЗЕТАСИНИНГ ТАШКИЛОТЧИСИ ВА БИРИНЧИ МУҲАРРИРИ

Илк ўзбек шўро газетаси — «Иштирокиюн» ҳақида гап кетганда, унинг биринчи муҳаррири О. Клеблеев номи алоҳида ҳурмат билан тилга олинади. Лекин, шуниси таажжубланарлики, матбуотимиз тарихига оид обрўли манбаларда у тўғрида берилган маълумотлар жуда ғариб ва хатолардан холи эмас. Адиб ва журналист Зиё Саиднинг 1927 йилда нашр этилган «Ўзбек вақтли матбуот тарихига материаллар» китобида «Иштирокиюн» тўғрисида маълумот бериларкан, «Муҳаррири Москвадан кенг ҳуқуқлар билан келган ўртоқ Ориф Клеблеев эди (бошда аскарлар орасида, Туркистон миллий ҳаракатида ишлаган киши)... Оренбург фронтидан келган Аҳмад Донской билан Вали Алломов шу йилнинг 20 июлида газета идорасига хизматга олинадилар. Бир ҳафтадан кейин Клеблеев муҳаррирликни Донскойга топшириб, ўзи Жиззах томонга кетади (унда касал бўлиб ўлади)», дейилади холос.

Узоқ йиллар ўзбек матбуотида ишлаган Холбек Ёдгоровнинг «Совет Ўзбекистони» газетасининг 50 йиллигига бағишлаб 1968 йилда чиқарган «Нурли йўл» китобида эса О. Клеблеев ҳақида шугина маълумот учрайди: «Иштирокиюн»нинг биринчи сони «Яшасин меҳнаткашлар мухторияти» шиори остида, айтишларича. 800 нусха чиқди... Унга атоқли публицист, маърифатпарвар коммунист, командир Ориф Клеблеев муҳаррирлик қилган. Қизил Армия сафидан қайтгач, ўз революцион дўстлари сафидан ўрин олган бу ўртоқ шу постда узоқ ишлай олмади. Газетанинг бир неча сони чиқарилгач, у бетоблиги сабабли бу вазифадан озод этилган ва 1919 йилнинг куз ойларида Жиззах шаҳрида вафот этган».

Матбуотимиз тарихига оид бошқа манбаларда ҳам О. Клеблеев тўғрисида бундан ортиқ маълумот учрамайди. Ҳолбуки, у ўзбек шўро газеталари, шу жумладан «Иштирокиюн»нинг ҳам ташкилотчиси ва биринчи муҳаррири бўлган. Бундай тарихий шахс ҳақида бир сатр бўлса-да, тўплаб, хизматларини жамоатчиликка кўрсатиш фидойи инсон руҳи олдидаги виждоний бурчимиздир. Шу нуқтаи назардан биз 1917—18 йилларда чиққан газета ва журналларни кўздан кечириб, О. Клеблеевга тааллуқли мавжуд маълумотларни тўплашга ҳаракат қилдик. Самарқандда чиққан дастлабки шўро газетаси «Меҳнаткашлар товуши» (унинг 4 сони «Меҳнаткашлар ўқи» номи билан чиққан) 1918 йилда О. Клеблеев биографиясига оид икки материални босган. Бири — фавқулодда комиссар О. Клеблеевнинг Самарқандга келиши муносабати билан аҳолига унинг шахсиятини яқиндан таништириш мақсадида Шокир Мухторий томонидан газетанинг 14-сонида эълон қилинган «Ориф афанди Клеблеев» мақоласи, иккинчиси — унинг вафоти муносабати билан 24 сентябрь сонида босилган некролог. Бундан ташқари, «Иштирокиюн» газетасининг 1918 йил 19 ноябрь сонида Бийтский деган муаллиф томонидан ёзилган «Марҳум Ориф Клеблеев кечаси» сарлавҳали материалда ҳам унинг биографиясига оид маълумотлар учрайди. Шунингдек, «Ўзбек совет энциклопедияси»нинг 5-жилдида ҳам О. Клеблеев таржимаи ҳолига тааллуқли 80 сўздан иборат маълумот бор. Ана шу манбаларга таянган ҳолда, хато кетган факт ва маълумотларни тўғрилаб, О. Клеблеев таржимаи ҳоли, хусусан ҳаётининг сўнгги йиллари тўғрисида, тўла бўлмаса-да, бир манзара яратиш имконига эга бўлдик. Бунда воқеаларнинг силсиласини боғлаш учун фактларга суянган ҳолда бирмунча фаразга ҳам эрк берилди.

...О. Клеблеев 1874 йили Тамбов губерниясининг Бастон қишлоғида туғилган. Бошланғич маълумотни ўша ерда олган. Шундан кейин қаерда ўқигани номаълум. Юқорида зикр этилган некрологда «Зўр мадрасага кириб таҳсил этганлиги маълум эмасдир», дейилади. О. Клеблеев бирмунча муддат Кавказ ва Туркияда бўлган. Бу ерларда унинг ўз маълумотини ошириш мақсадида бўлгани эҳтимолдан холи эмас. Шокир Мухторийнинг ёзишича, «Ориф афанди олий таҳсил кўрган киши эмас». Демак, у мадраса таълимини тўла ололмаган. Некрологда ёзилишича, биринчи жаҳон урушининг иккинчи йилида Клеблеев аскарликка олиниб, Хива ва Хўжандда чор армиясида хизмат қилган. Бунгача у «...ўн саналар миқдори Хўқанд шаҳрида муаллимлик этган эди». Бу маълумотдан кўринадики, 1905—1906 йилларда у Туркистонга келган. Бу даврдаёқ унинг сиёсий қарашлари шакллана борганини сезиш қийин эмас. Табиатан тиним билмас О. Клеблеев севган касби — ўқитувчилик қилиб, эл орасида маърифатни тарқатишга чор маъмурлари йўл қўйишмагач, 1915 йилда солдатликка кетишга қарор берган. Чунки биринчи жаҳон уруши бошлангач, маҳаллий ишчилар ва мусулмон солдатлари орасида мавжуд тузумга нисбатан норозилик аста-секин кучайиб бораётганди. О. Клеблеевнинг солдатлик йиллардаги фаолияти ҳақида батафсил маълумот қолмаган. Шундай бўлса-да, ўктабр тўнтаришигача газеталарда учрайдиган катта-кичик хабарларда О. Клеблеев номи кўзга ташланиб туради. Фикримизнинг далили учун айрим мисолларни келтирайлик.

Маълумки, Туркистондаги мусулмон аскарларининг I съездини 1917 йилнинг 26 августида ўтказиш мўлжалланган. Съезд олдидан мусулмон солдатлари орасида катта ташвиқот ишлари олиб борилади. Ташвиқот ишларини олиб бориш, табиийки, обрўли ҳарбийларга топширилган. «Улуғ Туркистон» газетасининг 1917 йил 23 август сонида Тошкент мусулмон ҳарбийлар комитетининг 16 августда бўлган мажлисида 1 ва 2-Сибирь полкларидаги мусулмон солдатлари орасида лекция ўқиш учун Собиржон Юсупов, Мустафо Мансуров ва Ориф Клеблеевлар лектор этиб тайинлангани ҳақида хабар учрайди. Съезд арафасида ўлканинг турли ерларидан Тошкентга вакиллар келишади. Мазкур газетанинг 27 август сонидаги хабарга кўра, съезд делегатлари шарафига «Регина» ресторанида зиёфат берилган. Зиёфатда вакиллар ўзларини таништиришгач, «...Тошкент ҳарбий комитети исмидан прапорщик Мустафо Мансуров ва солдат Клеблеев афандилар вакилларни табрик қилдилар». Бу хабардан кўринадики, оддий солдат О. Клеблеевнинг ҳарбий комитет номидан гапиришга лойиқ обрўси бўлган албатта.

Мусулмон аскарларининг съездини ўтказиш Туркистон округи қўшинлари қўмондони, чор генерали Черкас буйруғи билан ман этилади. Октябрь ойидагина, унинг ўрнига тайинланган генерал-майор Коровиченконинг рухсати билан съезд 1917 йилнинг 18—26 октябрь кунлари бўлиб ўтади. Съезд 12 кишидан иборат Тошкент марказий ҳарбий советини тузган. Булар ичида солдат Ориф Клеблеев ҳам бор эди. Шуни айтиш керакки, мусулмон солдатларининг ҳаракати Зиё Саид ёзганидек, «миллий ҳаракат», яъни миллий-озодлик ҳаракати бўлиб, у большевизмдан тубдан фарқ қиларди.

Октябрь инқилобидан сўнг, алоҳида мусулмон қисмларига зарурат қолмагани таъкидланиб, улар тарқатилиб юборилган .Шундан кейин О. Клеблеев ҳам Қўқонга қайтади. Бу орада содир бўлган икки воқеа О. Клеблеев сиёсий қарашларига кучли таъсир кўрсатган. Улардан бири, Туркистон Советларининг 1917 йил ноябрь ойида бўлган IV съезди эди. Унда Туркистонда шўро ҳокимияти ўрнатилгани расман эълон қилинади, социалистик инқилоб ғалабасидан кейин юзага келаётган муҳим вазифаларни ҳал этиш юзасидан қарорлар қабул қилинади. Лекин съезд ўша пайтда маҳаллий миллатларни тўлқинлантириб турган сиёсий масала — автономия масаласини ҳал этмади. Бунинг устига съезд қарорларида маҳаллий миллат вакилларини давлат ва партия раҳбар органларига ишга олиш мақбул эмас, деган шовинистик пункт акс этганди.

Муҳим сиёсий ва миллий масалаларга тааллуқли бу машъум икки қарор миллий—озодлик ҳаракатининг фаол иштирокчиси бўлиб келган О. Клеблеевни қаттиқ изтиробга солган бўлиши табиий ҳол.

Иккинчи воқеа — 1917 йил декабрь ойининг охирларида Қўқонда Туркистон мухториятининг эълон қилиниши. Туркистон Советларининг IV съезди мухторият масаласини ҳал этмагач, маҳаллий миллатлар вакиллари, миллий—озодлик ҳаракатини бошқариб турган сиёсий кучлар бу масалани ўзлари ҳал этишга киришдилар. Лекин энг муҳим масалаларда якдиллик етишмаганлиги, ўнг уламоларнинг ҳокимиятни тезроқ ўз қўлига олиш учун номақбул хатти-ҳаракатлари охир-оқибатда Туркистон мухториятининг ҳалокатини тезлаштирганди.

Туркистон Советларининг IV съезди қарорларидан ҳамда Қўқон мухториятчиларининг сиёсатидан қониқмаган Ориф Клеблеев ўзини қийнаган саволларга жавоб излаб дастлаб Қозон шаҳрига боради. У асосан миллий масалада тўғри ва адолатли йўл излайди. Бу масала чор Россиясининг мустамлакалари бўлиб келган миллий ўлкалар учун фавқулодда аҳамиятга эга эди. Некрологда ёзилишича, «Ориф афанди эски мухторият ҳукумати аъзоларининг номаъқул ҳаракатлари сабабли Хўқанд фожиаларидан бир неча кун муқаддам Хўқанддан чиқиб кетарга мажбур бўлди». Демак, у 1918 йил январь ойининг охирларида Қўқондан чиқиб кетган. Унинг Қозонга боришдан мақсади Татаристонда миллий масала қандай ҳал этилаётганини билиш бўлган. Лекин у ерда ҳам ўзини қизиқтирган саволларга жавоб тополмаган шекилли, О. Клеблеев Москвага — большевикларнинг доҳийси В. И. Ленин ҳузурига йўл олган.

О. Клеблеевнинг В. И. Ленин билан суҳбати ҳақида бирон-бир расмий маълумотга эга эмасмиз. Тахминимизча, суҳбат март ойининг охирларида бўлиб ўтган. Негаки, О. Клеблеев Туркистон Советларининг V съездида 25 апрель куни сўзлаган нутқини «Мен яқинда Маскавдан келдим», — дея бошлайди ва унда Бухоро амирининг зулмига барҳам бериш учун ёш бухороликларга ёрдам берган Колесовнинг муваффақиятсизлигидан марказий ҳукуматнинг ташвишга тушганини етказган. Маълумки, Колесовнинг муваффақиятсиз ҳаракати 1918 йилнинг 20 мартида содир бўлган. Бу факт юқоридаги фаразимизни тасдиқлайди.

В. И. Ленин О. Клеблеевни, албатта, дабдурустдан қабул қилмаган бўлса керак. Унга Москвадаги мусулмонлар, хусусан татар инқилобчилари кўмаклашишган бўлса ажабмас. Негаки, 1918 йилнинг 13 январида Халқ Комиссарлар Советининг декрети билан Миллий ишлар Халқ Комиссариати қошида ички Россия мусулмонлари ишлари Комиссариати ташкил этилиб, унга таниқли татар зиёлиси Мулланур Воҳидов Комиссар қилиб тайинланганди. Комиссариатнинг ҳарбий бўлими мудири эса Юсуф Иброҳимов бўлган. О. Клеблеев Ленин ҳузурига М. Воҳидов ва Ю. Иброҳимовлар ёрдами билан киролган бўлиши мумкин. В. И. Ленин билан бўлган суҳбатда у большевикларнинг миллий масаладаги мунофиқона гапларига лаққа тушган кўринади. Большевиклар миллат ва элатларга оғизда (қоғозда) тўла эркинлик, мустақиллик, Россия таркибидан ажралиб чиқиб кетишгача бўлган ҳуқуқ ваъда қилган. Амалда эса, эрк, мустақиллик сўраганни «миллатчи», «аксилинқилобчи», «пантуркист», «панисломист» дея оғзи-бурнини қонга тўлдирган.

О. Клеблеев Москвадан Тошкентга қайтгач, энг аввало, Ленин кўрсатмаларини етказган бўлиши табиий. Буни биз 1918 йилнинг апрелида бўлиб ўтган Туркистон Советларининг V фавқулодда съезди маҳаллий аҳолини тўлқинлантириб турган масала — автономия масаласини ҳал этганида кўрамиз. Съезд Туркистонни РСФСР таркибидаги Автоном Совет Республикаси деб эълон қилди. Шуни ҳам айтиш керакки, мазкур съезднинг қандай ўтишини Ленин кузатиб турган. Унинг 22 апрелдаги кечки мажлисида О. Клеблеев съезд номига Ленин ва Сталиндан келган телеграммани рус ва ўзбек тилларида ўқиб берган. «Наша газета»нинг 1918 йилги 83—сонида ёзилишича, мазкур телеграмма «қизғин ва узоқ давом этган гулдурос қарсаклар» билан олқишланган. Бу факт чор миллий истибдодида эзилган маҳаллий аҳолининг ўзаро тенг ва самимий дўстлик асосига қуриладиган миллий сиёсатга ташна бўлганини ҳам кўрсатади.

Съезднинг 6—куни, 25 апрелда О. Клеблеев сўзга чиқиб, дастлаб рус, кейин ўзбек тилида нутқ сўзлаб, Бухоро меҳнаткашларининг амир зулми остида қолаётганини, уларга ёрдам бериш, бунинг учун маҳаллий аҳолидан Қизил Армия қисмлари тузиш лозимлиги тўғрисида гапиради. Нотиқ сўзининг охирида «...аҳил бўлиб ва бирлашиб пролетариатнинг озодлигини қўлга киритишдек буюк ишга киришамиз», — дейди. Пролетар интернационализми мазмунига эга бўлган бу дил сўзлари янги тузумга катта ишонч ва умид боғлатди. Бу Ленин ниятларининг амалга ошаётганини ҳам кўрсатарди: у миллий масалада аврашга ниҳоятда уста нотиқ бўлган.

Туркистон Советларининг V съезди Туркистон Автоном Республикасини бошқаришнинг қонун чиқарувчи олий органи — Марказий Ижроия Комитетини 36 кишидан иборат қилиб сайлайди. Буларнинг орасида большевик О. Клеблеев ҳам бор эди. Съезд унга 1918 йилнинг 30 майида мусулмон большевиклари газетасининг 1-сонини чиқариш вазифасини топширади. Бу ишни ташкиллаштириш учун у маҳаллий зиёлиларни бўлажак газета атрофига тўплаш учун киришади. Айни пайтда, у Туркистон Советларининг V съездидан кейин мусулмон меҳнаткашлари орасида катта ташкилотчилик ва тушунтириш ишлари олиб боради. Съезддан кўп ўтмай у Самарқандга бориб, «Иттифоқ» ташкилотини тарқатиб юбориш тўғрисида буйруқ беради. Бу ҳақда «Меҳнаткашлар ўқи» газетасининг 1918 йил 1-сонида шундай хабар бор: «8 майда мусулмон ишчилари «Иттифоқ» жамияти тарқатилиб, унинг ўрнида Ориф афандининг фахрий садоратлиги остинда «Мусулмон ишчи ва деҳқонлар Шўроси» очилиб, унга 24 кишидан мураккаб ижроия қўмитаси сайланди».

О. Клеблеев жойларда маҳаллий меҳнаткашларни Советларга жалб қилиш учун пропаганда ишлари ҳамда матбуотнинг роли катта бўлиши ҳақидаги партия кўрсатмаларини чин дилдан амалга ошира боради .Шу боисдан у Самарқандга келгани ҳамоно ўзбек тилида янги типдаги совет матбуотини ташкил этишга раҳбарлик қилди. Натижада, 1918 йилнинг 11 июнида илк бор ўзбек тилида — «Меҳнаткашлар ўқи» босилиб чиқди. Газета Самарқанд мусулмон ишчи ва деҳқон шўросининг органи бўлиб, унинг биринчи сонида мақсад ва маслаги баён қилинган.

О. Клеблеев йиғилиш ва митингларда бўлсин, матбуот саҳифалари орқали бўлсин, маҳаллий аҳолига ўктабр тўнтаришининг, шўролар ҳокимиятининг моҳиятини Ленин унга тушунтиргандек тушунтирди, социалистик жамиятни пропаганда қилди.

Маълумки, 1918 йилнинг июнида Туркистон коммунистларининг конференцияси бўлиб ўтганди. Бу конференция бажарган ишининг моҳиятига кўра, ўлка коммунистларини ташкил қилганлиги учун биринчи съезди номи билан тарихга кирган. Съезд кунлари, 1918 йилнинг 21 июнида ўлка миқёсида ўзбек тилидаги биринчи шўро газетаси — «Иштирокиюн» чиқди. Унинг ташкилотчиси Ориф Клеблеев бўлди. Зиё Саид «Ўзбек вақтли матбуоти — тарихига материаллар» китобида бу ҳақда шундай ёзади: «Бу газета 8 — сонигача ерли халққа Шўролар ҳукуматининг ва большевикларнинг асосий мақсадларини тушунтиришга тиришади. Мусулмонлар учун озодликни ёлғиз Шўролар ҳукуматигина таъмин қила олғусини англатишга ҳаракат қилади. Буни дин, Қуръон фикрларига яқинлаштириб кўрсатади. Шу йўл билан ерли меҳнаткашларга таъсир ўтказишга уринади».

1918 йилда чиқиб турган газеталарни кўздан кечирарканмиз, О. Клеблеевнинг ё ўлка пойтахтининг эски шаҳар қисмида ўтказилга митингларда нутқ сўзлагани, ё унинг Самарқандга кетгани, ё Тошкентдаги татар коммунистлари секцияси аъзоларини ҳарбий таълимни ўрганишга даъват этгани, ё Каттақўрғонга йўл олгани тўғрисидаги хабарларни ўқиймиз.

Таассуфки, тиним билмас фидокорга умри «вафо» қилмади. Унинг охирги сафари Фарғона вилоятига бўлганди. «Меҳнаткашлар товуши» газетасининг 1918 йил 30 август сонида шундай хабар бор: «Марказдан келган фавқулодда комиссар Ориф афанди Клеблеев Фарғона ва Самарқанд вилоятида бўлғон ҳукумат ишлари билан танишмоқ учун 16 нчи августда Фарғона тарафга сафар этган». Шу тариқа у Хўжандга бориб, у ерда Шўро ҳокимиятини мустаҳкамлаш, маҳаллий аҳоли орасида фирқа ташкилотлари тузиш ишига киришиб кетади. Бироқ у 9 сентябрда тепкили терлама билан оғрийди ва 17 сентябрда Хўжанд шаҳрида вафот этади.

Шу тариқа большевиклар ваъда қилган социалистик, жамият тантанасига ишонган инсон ҳаётдан кўз юмди. Нимага ишонган, эътиқод қўйган бўлмасин, Ориф Клеблеев номи матбуотимиз тарихига биринчи ўзбек газеталаридан биринчи ташкилотчиси ва муҳаррири сифатида битилиб қолди. Шунинг ўзигина унинг номини эҳтиром билан эсла[illegible] учун етарлидир. Хусусан, «Ўзбекистон овози» газетасининг 75 йиллиги нишонланар экан, унинг ташкилотчиси ва биринчи муҳаррири Ориф Клеблеев хотирасини эслаб, унинг руҳини шод қилиш инсоний бурчимиздир.

Бойбўта ДЎСТҚОРАЕВ,
ТошДУ «Матбуот назарияси ва амалиёти» кафедрасининг мудири.

• ***ЗЕБО ҒАНИЕВА НОМИДАГИ АНСАМБЛНИНГ 10 ЙИЛЛИГИГА***

ҚУРОЛИ — СОЗИ ЭДИ

Қўшиқнинг сеҳрли кучи, қўшиқнинг жозибаси, қудрати ҳақида кўп гапирамиз. Хўш, у қачон билинади? Қўллари қаварган бободеҳқоннинг ҳордиқ палласида, икки ошиқ кўнгилнинг ҳам висол, ҳам ҳижронга тўла онларида, айрилиғу, диййдорда... Ва урушда ҳам. Қўшиқнинг руҳий мадади душман томон ташланган жангчининг қалбида ўз Ватанига, она юртига меҳрни уйғотади, ҳар доим олға босишга ундайди. Нега биз бу ҳақда гап очиб қолдик... Зеро, бугун жангчи санъаткорларимиздан ташкил этилган Зебо Ғаниева номидаги ансамбл таваллудига 10 йил бўлибди. Ўн йил... Йўқ, бу шартли сана. Аслида ансамбл Улуғ Ватан урушининг дастлабки кунларидаёқ ташкил бўлган эди. Уруш давомида ҳарбий лагерларда, госпиталларда гарнизонларнинг мувақкат жойлашган маконларида 7 минг марта берилган концерт ҳам ана шу фронтчи санъаткорлар хизмати эмасми...

1941 йил... Ўзбекистон раҳбарияти ташаббуси билан Москвага таҳсил олиш учун борган бир гуруҳ ёшлар бир йил ўқишдан сўнг таътилга отланган эдилар. Аммо ўша куни, Тошкентга чоғланган поезднинг жўнашига саноқли дақиқалар қолганида ўшал машъум хабар тарқалди: Фашистлар Совет тупроғига ваҳшиёна бостириб кирдилар. Энди нима қилиш керак? Уйга бориш керакми? Йўқ. Ватан учун жангга! Ўзбекнинг оташқалб фарзанди Зебо Ғаниева йўлдан қайтди. Сапёрлар тайёрлаш гуруҳида жангга киришдан сабоқ ола бошлади...

...Ўзбекистонликлар фронт томонга энг зарур нарсаларни юбордилар. Ҳарқалай, Европа тарафга йўлга чиққан поезд борми, Шарқнинг бирор кўмаги, ёрдамини ола кетарди. Фронтга, жанговар нуқталарда жон бериб жон олаётганлар учун руҳий мадад беришга ошиққан ўзбек фронтчи санъаткорлари ҳам ҳар гал ана шундай туҳфалардан олиб кетишарди.

Ўзбекистон халқ артисти Гавҳар РАҲИМОВА ҳикоя қилади: — Бир гал Шимолий-ғарбий фронтга бир юк машинасида етиб бордик. Боя айтганим халталарда нима десангиз олиб борганмиз: Туршак, ёнғоқ, майиз, иссиқ кийимлар, ҳатто тамакигача бор денг .Адашмасам, Блогое деган бекат эди чоғи. Ўрмонда жойлашган экан. Энди дивизияда ўзбеклар жуда кўп эди. Ансамблга сиёсий раҳбар Ҳабиб Раҳмонов (у киши ўша пайтларда филармонияга директор эди), бадиий раҳбар мен.

Командирлари бизга мурожаат қилиб қолди:

— Бир юртдошларингиз медсанбатда қаттиқ яраланиб ётибди. Москвага жўнатишимиз керак, самолёт кутаяпмиз, бир неча кундан бери. Агар бориб кўрсангизлар хурсанд бўлармиди.

Биз даволов корпусига отландик. Ярадор — аёл киши эди. Бир томонини ўқ бутунлай олиб кетган. Юзларида бир қатра қон йўқ. Мен уни таниб қолдим, у ўзимизни Зебо... Зебо Ғаниевага ўхшарди. Бу гап тилимга кўчди.

— Зебога ўхшайди-я.

— Қайси Зебо? — Ҳабиб ака ҳайрон эди.

— Филармониямиздаги-чи.

Ярадорнинг кўзлари юмуқ ётибди. Биз ҳамширага юзландик. У беморнинг ёстиғи тагидан маълумотномани олди.« Зебо Пошшаевна Ғаниева II-рота сапёри, жангда яраланган...»

Зебо кўзини очгач биз дийдорлашдик. Бу дийдор аччиқ-аччиқ кўз ёшларга ювилди... Ўшал дийдор сабаб ул кеча созандаларимиз ҳам, шоиримиз Бобораҳим Мирзаев ҳам мижжа қоқмадилар. Тонгда эса янги қўшиқ тайёр бўлди. У шундай бошланарди:

Сен қурол олдинг
қўлингга, эл учун,
шонинг учун,
Гул диёринг, ёру дўстинг
ҳам қадрдонинг учун.
Қақшатар отган ўқинг,
шарманда ёвлар
тўдасин,
Чунки сен содиқ Ватанга,
Зебохон номинг учун.

Бу бир қўшиғимизнинг тарихи, холос.

Ҳа, бу уммондан биргина қатранинг тарихи.

Бугун республика театр арбоблари уюшмаси қошидаги фронтчи санъаткорлар тўрт юз нафардан ошади. Бундай секция фақат Ўзбекистонда мавжуд, холос. Шу боис Афғон жанггоҳларида куй ва қўшиқлари билан қатнашган жамики санъаткорлар, у хоҳ ўзбек, хоҳ бошқа миллат ва республикадан бўлсин, секцияга аъзо этиб қабул қилинади.

Фронтчи санъаткорлар ансамбли. Биз бу гуруҳнинг куйлайдиган биргина қўшиғи ҳақида сўз юритгандай бўлдик. Аммо жамоанинг бор тарихини бутун-бутун китобларга ҳам сиғдириш қийин. Дарвоқе, бугун ансамбл ўн ёшга тўлди.

Биз газета ходимлари фронтчи онахон санъаткорларимизга бардамлик тилаймиз ва ҳорманглар деймиз. Сиз-у бизнинг эса азиз муштарий, ана шу фидойи ватанпараврларимиз кечмишларини, олиб борган хизматларини ўрганиш, абадийлаштириш, онгу шууримизга жо этиш бурчи кутади...

Ҳусан ТОҲИР.

Ўзбекистон овози
ХАРЧИНОМА

АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

Шу йилнинг 30 декабрь куни Фарғона шаҳрида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги 12 фоизли ички ютуқли заём облигацияларининг навбатдаги 7-тиражи ўтказилади.

Облигация эгаларини Фарғона шаҳрига тиражда қатнашишга таклиф қиламиз.

СИЗГА ОМАД ТИЛАЙМИЗ!

Ўзбекистон жамғарма банки.

Тошкент шаҳри марказидаги 6,5 сотих ҳовлиси бор 2 та планли уй

СОТИЛАДИ

Мурожаат учун телефон: 55-89-89.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Тошкент давлат Аграр университети ректорати политология кафедрасининг мудири И. А. Каримовга онаси **Ракия Жанатхоновна КАРИМОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Собир Раҳимов тумани соғлиқни сақлаш бўлими ва 3-сил касаллиги диспансери жамоаси диспансернинг собиқ бош шифокори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган тиббиёт ходими **Қурбон МАТЧОНОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аслиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ
Андижонда — 4-48-85; Бухорода — 3-96-12; Гулистонда — 2-26-22; Жиззахда — 3-46-24; Навоийда — 3-74-76; Наманганда — 6-43-43; Нукусда — 4,44-62; Қаршида — 3-25-79; Қумқўрғонда — 52-624; Самарқандда — 35-22-90; Урганчда — 6-72-60; Фарғонада — 6-37-16.

●Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 3 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—687. тир. 22095. топширилди—23.30.
Навбатчилар: Ҳ. ИКРОМОВ, С. СИРОЖИДДИНОВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ, ГСП, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «БуюкТурон» кўчаси 41-уй.